

**UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2006

JAN MARKUP

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ
ÚSTAV VEŘEJNÉ SPRÁVY A PRÁVA

**ANALÝZA VOLEBNÍ ÚČASTI DO POSLANECKÉ
SNĚMOVNY ČESKÉ REPUBLIKY OD ROKU 1990**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

AUTOR PRÁCE: Jan Markup

VEDOUCÍ PRÁCE: PhDr. Miloš Charbuský, CSc.

2006

UNIVERSITY OF PARDUBICE
FACULTY OF ECONOMY AND ADMINISTRATION
INSTITUTE OF PUBLIC ADMINISTRATION AND LAW

**POLL ANALYSIS TO CHAMBER OF DEPUTIES
OF THE CZECH REPUBLIC SINCE 1990**

BACHELOR WORK

AUTHOR: Jan Markup

SUPERVISOR: PhDr. Miloš Charbuský, CSc.

2006

SOUHRN

V této bakalářské práci se snažím přiblížit problematiku týkající se demokratických voleb do Poslanecké sněmovny České republiky od roku 1989 do současnosti. Důvodem k zpracování tohoto tématu jsou blížící se volby a nové sliby politiků. Práci jsem rozdělil na sedm okruhů, a to tak, že v prvním popisují základní pojmy týkající se této problematiky a ve zbývajících šesti okruzích se snažím přiblížit politickou situaci v naší republice v jednotlivých volebních obdobích.

Hlavním cílem mé práce je připomenout, že právo svobodně volit nebylo vždy samozřejmostí a proto by tohoto práva měl každý využít. V mé práci popisují významné politické události (volební sliby stran a jak je plnily, politické aféry), které podle mého názoru ovlivnily výsledky voleb.

SUMMARY

In my bachelor work I try to specify the problems of the democratic election to the Chamber of Deputies in the Czech Republic from 1989 till today. The new election is coming and it is connected with the new politicians' promises. That is the reason, why I have chosen exactly this theme. My work is divided into seven spheres. In the first sphere I am explaining the basic ideas of the election problems. In the remaining six spheres I try to describe the politic situation in our republic in the particular electoral terms.

The main idea of my work is reminding that the right of free election was not always so self-evident, so I think that everybody should use it. In my work I am describing the important politic events, for example honouring the election promises or the politic affairs, which in my opinion influenced the election results.

Chtěl bych poděkovat PhDr. Miloši Charbuskému, CSc. za poskytnuté cenné rady a připomínky při konzultacích, které výraznou měrou přispěly ke zkvalitnění mé práce.

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

16. května 2006

Jan Markup

Obsah

Úvod	11
1. Volby, demokracie a parlament.....	12
<i>1.1. Demokracie</i>	<i>12</i>
1.1.1. Znaký demokracie.....	12
1.1.2. Druhy demokracie.....	13
1.1.2.1. Přímá demokracie.....	13
1.1.2.2. Reprezentativní (zastupitelská) demokracie	14
<i>1.2. Volby</i>	<i>14</i>
1.2.1. Právní úprava voleb	15
1.2.2. Volební systémy.....	15
1.2.2.1. Poměrné zastoupení.....	15
1.2.2.2. Většinové zastoupení.....	16
<i>1.3. Parlament.....</i>	<i>16</i>
1.3.1. Poslanecká sněmovna.....	17
1.3.2. Senát	18
2. Volby do České národní rady v roce 1990.....	19
<i>2.1. Specifické vlastnosti voleb 1990</i>	<i>21</i>
<i>2.2. Výsledek voleb v roce 1990.....</i>	<i>22</i>
<i>2.3. Volební programy.....</i>	<i>22</i>
3. Volby do České národní rady v roce 1992.....	24
<i>3.1. Specifika voleb v roce 1992</i>	<i>24</i>
<i>3.2. Jak se plnily sliby z předchozích voleb</i>	<i>25</i>
<i>3.3. Výsledek voleb v roce 1992.....</i>	<i>26</i>
<i>3.4. Volební programy.....</i>	<i>27</i>
4. Volby do Poslanecké sněmovny v roce 1996.....	29
<i>4.1. Výsledek voleb v roce 1996.....</i>	<i>30</i>
5. Volby do Poslanecké sněmovny v roce 1998.....	32
<i>5.1. Povodně 1997</i>	<i>33</i>

5.2.	<i>Politické aféry</i>	33
5.3.	<i>Nato</i>	35
5.4.	<i>Výsledek mimořádných voleb do Poslanecké sněmovny v roce 1998.</i>	35
5.5.	<i>Vývoj v období těsně před mimořádnými volbami.</i>	36
5.6.	<i>Politické sliby</i>	37
6.	Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2002.	38
6.1.	<i>Děkujeme, odejděte</i>	39
6.2.	<i>Výsledek voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2002.</i>	39
6.3.	<i>Co „dokázali“ politici v tomto období</i>	40
6.3.1.	Ombudsman	40
6.3.2.	Nový volební zákon	41
6.3.3.	Jaderná elektrárna Temelín	41
6.3.4.	Ekonomické reformy a státní rozpočet	42
6.4.	<i>Vláda ČSSD</i>	42
7.	Výhled na letošní rok.	43
7.1.	<i>Vstup do EU</i>	43
7.1.1.	Klady vstupu	44
7.1.2.	Nevýhody vstupu	44
7.2.	<i>Předpokládaný výsledek voleb.</i>	45
7.3.	<i>Aféry a plnění slibů.</i>	45
7.4.	<i>Co vše se nám teď slibuje.</i>	47
	Závěr	48
	Seznam použité literatury	49
	Přílohy	51

Seznam tabulek

tabulka 1: Politické subjekty postupující do ČNR v roce 1990	22
tabulka 2: Politické subjekty postupující do ČNR v roce 1992	26
tabulka 3: Politické subjekty postupující do Poslanecké sněmovny v roce 1996	31
tabulka 4: Politické subjekty postupující do Poslanecké sněmovny v roce 1998	35
tabulka 5: Politické subjekty postupující do Poslanecké sněmovny v roce 2002	40
tabulka 6: Předpokládané výsledky voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2006	45

Seznam příloh

Příloha A: Kompletní výsledky politických subjektů ve volbách do ČNR v roce 1990	52
Příloha B: Kompletní výsledky politických subjektů ve volbách do ČNR v roce 1990	53
Příloha C: Kompletní výsledky politických subjektů ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 1996	54
Příloha D: Kompletní výsledky politických subjektů ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 1998	55
Příloha E: Kompletní výsledky politických subjektů ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2002	56
Příloha F: Grafické znázornění vývoje volební účasti od 1990 do 2002	57
Příloha G: Přehled výsledků referenda o vstupu do Evropské unie	58
Příloha H: Vývoj státního dluhu od roku 1993 do 2005 (v mld. Kč)	59
Příloha I: Vývoj státního rozpočtu od roku 1998 do 2005	60

Úvod

Po roce 1989 se k nám konečně po desítkách let útlaku dostala demokracie a svobodné, nikým nediktované volební právo a proto bych se chtěl ve své práci zaměřit na volební vývoj od roku 1990, kdy byly první demokratické volby po komunistické „diktatuře“.

Mým cílem je vykreslit vývoj volební nálady obyvatel, to znamená, že bych chtěl připomenout, které události měly vliv na neustále se zmenšující účast na volbách. Chtěl bych poukázat na politické aféry, sliby politických stran a jejich vůdců a také na to, jak je dodržovali a co za svoje volební období skutečně dokázali.

Nechci ty, co budou moji práci číst, zahltit množstvím čísel a tabulek, i když se jich v mé práci několik objeví, chci volby přiblížit a ukázat z druhé strany očima „normálních voličů“ a ne analytiků a politologů.

Zdroje odborné literatury jsou v tomto ohledu velice omezené a proto jsem byl nucen používat hlavně zdroje internetové, i když ani tyto nejsou zcela dokonalé. Důvodem je to, že většina informací, které lze na internetu nalézt, se datuje nejdéle k roku 1995 a to ještě velmi omezeně, což souvisí se zavedením a rozšířením této celosvětové sítě do České republiky. Informace získané z odborné literatury jsem použil hlavně v teoretické části a internetové zdroje v praktické části mé práce.

První kapitola této práce je ryze teoretickou částí, sloužící k objasnění základních pojmů, které se pak nadále v mé práci objevují a jsou potřebné k uvedení do této problematiky. Další šest kapitol je pak už praktickou částí mé práce, ve které analyzuji a „připomínám“ čtenáři to, co se v předchozím volebním období stalo a jaký měly tyto události vliv na výsledky voleb. Kapitoly jsou za sebou řazeny chronologicky podle toho, v jakých letech se volby do Poslanecké sněmovny (respektive České národní rady) konaly. Poslední, sedmá kapitola, opět připomíná důležité události, které otřáslly politickým spektrem v Poslanecké sněmovně. Vzhledem k tomu, že se budou volby teprve konat, nemůžu již uvést přesné výsledky, ale předkládám pouze předpokládané výsledky, abych zachoval předešlý formát kapitol (aby čtenář mohl skutečně zjistit, zda měly mnou popisované události vliv na volební tendence občanů).

1. Volby, demokracie a parlament

1.1. Demokracie

V historii lidstva se vystřídalo mnoho způsobů jak vládnout. Od pravěkých matriarchálních kmenových společenství, přes despotické vládcy, konstituční nebo absolutistické monarchie a různé diktatury jsme se ve vývoji dostali až k demokracii. Tu můžeme považovat za zatím nejlepší známý způsob vlády, i když i ona má své nedostatky.

Zjednodušeně se dá říci, že je to vláda lidu, i když toto slovní spojení trochu připomíná komunistickou éru, která byla vším, jen ne demokracií. Je to způsob vlády, kdy se musí menšina přizpůsobit většině, ale zároveň nesmí být tato menšina utlačována a musí být dodržována její základní práva a svobody.

Demokracie je forma politického zřízení, a v obecném slova smyslu znamená uznání zásady, že menšina se podřizuje většině, za pomoci fungování soustavy organizačních principů umožňujících uplatnění vůle většiny. Současně však k demokracii patří i ochrana určitých tzv. nezadatelných práv menšiny (tradičních občanských práv).^[1]

První známá demokracie vznikla už ve starověkém Řecku (6 – 4 stol. před naším letopočtem). Trvala okolo 100 let a uplatňovala se v Řeckých městských státech, především v Athénách. Slovo demokracie tedy pochází z řeckého *δημος* (*demos*) = lid a *κρατειν* (*kratein*) = vládnout (nebo také *kratós* = vláda, moc, síla), tedy doslovný překlad znamená *δημοκρατία* = vláda lidu.

1.1.1. Znak demokracie

Demokracie se vyznačuje těmito základními požadavky, které se musí dodržovat, aby mohla demokracie v daném státě fungovat:

- všeobecné a rovné zajištění tradičních lidských práv (můžeme je nalézt např. v Listině základních práv a svobod nebo v Ústavě České Republiky)
- ochrana menšin (a jejich práv) a umožnění jejich zapojení do většinové společnosti
- moc ve státě se dělí do tří skupin:

^[1] Žaloudek, K. Encyklopedie politiky. Libri, Praha 1996, str. 73-74

- legislativa (neboli také moc zákonodárná) – tu u nás vykonává Parlament ČR, který je tvořen Poslaneckou sněmovnou a Senátem
 - exekutiva (neboli výkonná moc) – tu v České Republice reprezentuje Prezident ČR
 - soudnictví (neboli justice) – vykonává ji soustava nezávislých soudů
- spravedlivé zákony a jejich účinné prosazování a kontrola dodržování
 - účinná a průhledná veřejná kontrola státní moci a využívání veřejných prostředků, přehledné financování veřejných zakázek
 - svoboda projevu (slova a tisku) => nezávislá média, možnost shromažďovat se a vyjadřovat své názory beze strachu z trestu, neexistence cenzury
 - zajištění sociálních podmínek pro důstojný život všech občanů a to bez ohledu na jejich rasu, povolání, pohlaví, vyznání ...
 - rovnost šancí každého občana na zaměstnání, vzdělání a vyznání
 - držitelem moci je určená většina, která vládne po určité, předem dané a neměnné, období a po skončení tohoto období je povinna předat moc další určené většině zvolené v periodicky se opakujících volbách

1.1.2. Druhy demokracie

V demokratických systémech světa rozeznáváme dva základní druhy demokracie a to:

1.1.2.1. Přímá demokracie

Jak už sám název naznačuje, tak lid o politických otázkách rozhoduje přímo pomocí tzv. referenda. Tato forma demokracie je technicky i finančně velice náročná a proto se většinou upřednostňuje druhý druh demokracie (zastupitelská). Referendum se provádí tak, že se občané vyjadřují buď pro nebo proti určitému problému. Je složité sestavit samotnou otázku, na kterou budou voliči odpovídat, protože musí být každému srozumitelná a musí na ni být jednoznačná odpověď ano či ne. V současnosti se využívá referenda tradičně ve Švýcarsku.

„Referendum může být obligatorní = je podmínkou platnosti nějakého aktu (musí proběhnout) nebo fakultativní = koná se na žádost určitého počtu občanů nebo rozhodne-li tak parlament.“^[2] V poslední době bylo obligatorním referendem hlasování o přijetí Ústavy Evropské unie.

^[2] Filip, J, Svatoň, J, Zimek, J. Základy státovědy. Masarykova univerzita, Brno 1994, str. 99

1.1.2.2. Reprezentativní (zastupitelská) demokracie

Občané se zúčastňují veřejných záležitostí nepřímo pomocí volených zástupců, kteří jejich jménem a v jejich zájmu rozhodují o politických otázkách. Občan volí politická uskupení (strany) podle jejich volebních programů a pokud svoje sliby splní, tak mají velkou pravděpodobnost, že je bude daný občan volit opět.

V reprezentativních demokraciích současnosti je nejvyšším zastupitelským orgánem parlament (jde tedy o parlamentní demokracii). Většina demokratických zemí, a to i Česká republika, upřednostňuje zastupitelskou demokracii, protože při řešení několika složitých politických otázek zároveň je přímá demokracie technicky nemožná.

1.2. Volby

Je to proces (postup), kterým jsou „vybírání členové některých státních a jiných orgánů, zejména zastupitelských sborů“^[3]. Voleb se účastní voliči, tzn. občané kteří mají právo volit.

Volič se rozhoduje podle stranického volebního programu a předvolební kampaně, a pokud politická strana svoje sliby dodrží, je velká pravděpodobnost, že bude opět volena tím samým voličem v dalším volebním období.

Předpokladem demokratického zřízení jsou nezávislé a svobodné volby. I když některé „svobodné“ volby mohou vést k autokratické demokracii, kterou známe například z Běloruska a volbě jejího prezidenta Lukašenk. Aby byly volby skutečně demokratické, je zapotřebí dodržet základní předpoklady:

- jeden občan = jeden hlas
- anonymita voličů = volič nemusí svojí volbu nikomu sdělovat a nesmí to být po něm ani požadováno
- hlasovací lístky musí být sbírány jednotným způsobem a vyhodnocovány nezávislými občany a nesmí s nimi být nijak manipulováno
- v nestabilních zemích by na volby měli dohlížet i nezávislí kontroloři (např. Irák, Bělorusko)

Bohužel v některých státech se projevuje moc peněz a vojenské síly, která s volbami manipuluje tak, jak vládnoucí menšina potřebuje. A to ne jenom ve vzdálené Africe a Asii, ale i v Evropě.

^[3] Žaloudek, K. Encyklopedie politiky. Libri, Praha 1996, str. 452

1.2.1. Právní úprava voleb

Základní ustanovení týkající se voleb do Poslanecké sněmovny a Senátu nalezneme v Ústavě ČR^[4] – Hlava druhá (moc zákonodárná).

Volební právo se dělí na pasivní a aktivní.

Pasivní volební právo znamená, že občan může být zvolen do zastupitelského sboru, pokud splní tyto požadavky:

- musí to být občan České Republiky
- musí mít právo volit
- musí dosáhnout určitého věku (do Poslanecké sněmovny 21 let, do Senátu 40 let)

Aktivní volební právo znamená, že občan má právo volit zastupitele, pokud splní tyto požadavky:

- musí být starší 18ti let
- musí být občanem České Republiky
- musí být svéprávný (soud může občana zbavit volebního práva a rozhodnout o jeho nesvéprávnosti)

Volby do Poslanecké sněmovny se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásady *poměrného zastoupení*. Volby do Senátu se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásady *většinového systému*.^[5]

1.2.2. Volební systémy

V České Republice v současnosti rozlišujeme dva základní volební systémy, a to jak jsem už uvedl v předchozí kapitole, poměrné zastoupení a většinový systém.

1.2.2.1. Poměrné zastoupení

V ČR se tímto systémem volí Poslanecká sněmovna na období čtyř let. „Celá země je rozdělena do předem daných obvodů, ve kterých si voliči vybírají z kandidujících stran (ne

^[4] Plné znění Ústavy České Republiky je např. na: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

^[5] <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html> - Hlava druhá, článek 18

zástupců těchto stran, pokud neuvažujeme preferenční hlasy). V jednotlivých obvodech jsou poté zvoleni zástupci jednotlivých stran v poměru, v jakém dostali hlasy^[6].

Předností tohoto systému je, že se do Poslanecké sněmovny, a tím pádem i do rozhodovacího procesu, dostanou malé strany volené menším počtem voličů. Musí splnit určitý limitní počet hlasů pro přijetí do Poslanecké sněmovny a ten činí 5% všech získaných hlasů.

Nedostatkem tohoto systému je naopak velké množství stran, které se musí při rozhodování spolu dohodnout a tím se prodlužuje akceschopnost a rychlost reakce vlády. Dalším neduhem tohoto systému je možnost proniknutí extrémistických stran do systému, jako byly např. Sládkova Republikánská strana Československa, kteří svým jednáním neustále bojkotovali a zdržovali jednání v Poslanecké sněmovně.

Menšinové politické strany uzavírají mezi sebou nebo s většími politickými stranami jednotlivé koalice, aby se také významnou měrou podíleli na rozhodování. Z poslední doby je známá např. koalice ODS – KDS – ODA a KDU-ČSL.

1.2.2.2. Většinové zastoupení

Většinovým zastoupením se v České Republice volí jednotliví senátoři na období tří let. „Představuje systém, kdy je celá země rozdělena na množství jednomandátových volebních obvodů. Volič dá svůj hlas jednomu z kandidátů. V každém volebním obvodu je zvolen ten kandidát, který získá většinu hlasů.“^[7]

Výhodou tohoto systému je, že eliminuje počet malých (někdy až extrémistických) politických stran a vede k sestavení většinové vlády, která je akceschopnější a její reakce jsou pružnější.

1.3. Parlament

V obecném slova smyslu je to sněm skládající se z poslanců (a někdy i ze senátorů), kteří jsou voleni občany dané země na určité předem dané období. České slovo parlament vychází z francouzského *parlément*, což v překladu znamená rozprava. V republikách a parlamentních monarchiích je parlament nejvyšším orgánem státní moci a nositelem suverenity státu.

^[6] Tetřevová, L. Veřejná ekonomie – úvod do problému. Univerzita Pardubice. Pardubice, 2003. str. 82

^[7] Tetřevová, L. Veřejná ekonomie – úvod do problému. Univerzita Pardubice. Pardubice, 2003. str. 82

Je to nejvyšší zákonodárny orgán České republiky (navrhuje, přijímá a schvaluje ústavu a ostatní zákony) a je tvořen dvěma komorami, a to Poslaneckou sněmovnou (tzv. dolní komora) a Senátem (tzv. horní komora). Základním pravidlem je, že nikdo nemůže být členem obou komor najednou. A dále je funkce poslance nebo senátora neslučitelná s funkcí prezidenta nebo soudce.

Poslanci i senátoři musejí skládat slib věrnosti na první schůzi, které se zúčastní. Tento slib zní: "Slibuji věrnost České republice. Slibuji, že budu zachovávat její Ústavu a zákony. Slibuji na svou čest, že svůj mandát budu vykonávat v zájmu všeho lidu a podle svého nejlepšího vědomí a svědomí." ^[8]

Hlavní úkoly parlamentu:

- v legislativním procesu přijímat zákony
- schvalovat mezinárodní smlouvy
- na společné schůzi obou komor volit prezidenta
- Poslanecká sněmovna kontroluje činnost vlády, která se jí zodpovídá

1.3.1. Poslanecká sněmovna

Poslanecká sněmovna se skládá z 200 poslanců volených ve všeobecných, rovných, přímých a tajných volbách podle zásad poměrného zastoupení občany ČR s právem volit (tzn. jsou svéprávní a dosáhli věku 18 let) na dobu 4 let. Právo být volen (neboli pasivní volební právo) je do Poslanecké sněmovny limitováno věkem 21 let.

Poslanecká sněmovna má právo zřizovat jako své orgány výbory a komise (většinou kontrolní – z poslední doby je známá komise, která kontrolovala hospodaření s finančními prostředky VZP) a v mimořádných situacích také vyšetřovací komise. Dále také volí a odvolává předsedu a místopředsedy Poslanecké sněmovny.

K přijetí usnesení sněmovny je zapotřebí souhlas nadpoloviční většiny přítomných poslanců, ale musí být přítomna alespoň 1/3 členů sněmovny. K přijetí ústavního zákona nebo mezinárodní smlouvy je zapotřebí 3/5 většiny všech poslanců. Poslanecká sněmovna může být rozpuštěna ze zákonných důvodů.

^[8] <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html> - Hlava druhá, článek 23, odstavec 3

1.3.2. Senát

Senát (z latinského *senex = stařec*) se skládá z 81 poslanců volených ve všeobecných, rovných, přímých a tajných volbách podle zásad většinového volebního systému občany ČR s právem volit (tzn. jsou svéprávní a dosáhli věku 18 let) na dobu 6 let s tím, že každé dva roky se volí jedna třetina senátorů. To znamená, že při založení senátu v roce 1996 se volil celý Senát najednou, ale třetina senátorů byla ve funkci pouze 2 roky, další třetina 4 roky a zbylá třetina 6 let. Právo být volen (neboli pasivní volební právo) je do Senátu limitováno věkem 40 let.

V zákonodárném procesu plní spíše kontrolní funkci. Má právo vrátit zákon Poslanecké sněmovně k novému projednání a může k němu připojit pozměňovací návrhy. A dále také může předkládat sněmovně vlastní návrhy zákonů. Stejně jako Poslanecká sněmovna volí a odvolává předsedu a místopředsedy a sestavuje výbory a komise.

V době, kdy je rozpuštěna Poslanecká sněmovna (může tak učinit Prezident ČR ze zákonných důvodů) a nastane tak vládní krize, přebírá Senát některé funkce Poslanecké Sněmovny. To znamená, že přijímá „některá zákonná opatření, která nesnesou odklad a vyžadovala by přijetí zákona. Nemůže však přijímat zákonná opatření týkající se ústavy, mezinárodních smluv, volebního zákona a státního závěrečného účtu.“^[9]

^[9] Žaloudek, K. Encyklopedie politiky. Libri, Praha 1996, str. 378

2. Volby do České národní rady v roce 1990

Ve své práci se budu zabývat volbami hlavně v České Republice, i když je důležité zdůraznit, že do 1. ledna 1993, kdy se rozpadla Československá federativní republika (na Českou Republiku a Slovenskou republiku), probíhali volby i na Slovensku. V období do konce r. 1992 působila Česká národní rada (skládala se z 200 poslanců) jako zákonodárny orgán ve věcech samostatné působnosti České republiky jako součásti České a Slovenské Federativní republiky (ČSFR). Zákonodárnou moc v ČSFR představovalo Federální shromáždění, složené ze Sněmovny lidu a Sněmovny národů (obě sněmovny měli po 150 mandátech).

Volbám v roce 1990 předcházeli velké politické změny nejenom v tehdejší Československé federativní republice, ale v celé Evropě, které dali těmto volbám velice specifický a unikátní ráz. Je důležité se nejdříve, než se zaměřím na vlastní volby, seznámit se situací v roce 1989.

Komunistická politika a komunistický režim je již nadále neudržitelný, což dokládá vyhlášení perestrojky (perestrojka = přestavba) M. Gorbačovem. Tato politická a ekonomická reforma vede k změně komunistické politiky směrem k otevřenosti, demokratizaci a urychlenému ekonomickému rozvoji. Jejím důsledkem je také to, že SSSR s Gorbačovem v čele nezasahuje do vývoje v zemích tehdejšího sovětského bloku a nechává revolucím volný průběh.

V České Republice zná změnu režimu většina občanů pod pojmem sametová revoluce, ale musíme si uvědomit, že tato změna neproběhla ze dne na den jednou brutálně potlačenou demonstrací 17. listopadu (studentská manifestace k výročí smrtelného zranění Jana Opletala), ale že to byl postupný a celkem i logický vývoj ve smýšlení a chování občanů.

První větší protestní akce probíhají již roku 1988, kdy bylo v prosinci dokonce úředně povoleno shromáždění, které organizovala opozice k příležitosti Dne lidských práv. Tyto jednorázové akce byly následovány akcí k 20. výročí sebeupálení Jana Palacha. Tato akce přerostla až v několikadenní demonstrace, které trvaly celý týden (za účast na nich byl uvězněn i budoucí prezident Václav Havel). Hroucení východoněmeckého režimu vede k další nestabilitě vlády KSČ a demonstrace 17. listopadu je toho důkazem.

17. listopadu se v Praze shromáždilo asi 15 000 studentů, aby si připomněli památku Jana Opletala (student, který byl zastřelen nacisty v roce 1939). Shromáždění, které komunistické úřady tolerovaly, bylo zakončeno na pražském národním hřbitově, na Vyšehradě. Studenti v

Praze doufají ve stejné zněny jako ve východním Německu a navzdory výzvam policie studenti zamíří do centra Prahy, aby poukázali na protireformní počínání tehdejšího komunistického vedení.

Na Václavské náměstí se dav nedostal. Na Národní třídě sevřely bezbranné studenty kordony pořádkové policie a nastala řež. Nepomohly ani výkřiky "Máme holé ruce" nebo "Jste tady, abyste nás chránili." Téměř 600 účastníků manifestace bylo zraněno. Dnes tuto krutou epizodu na Národní třídě připomíná pamětní deska. Veřejnost byla brutalitou policejního zákroku šokována. Studenti pražských vysokých škol vyhlásili hned následující den časově neomezenou stávkou.

Jako reakce na její tvrdé potlačení (v západních médiích se objevují i falešné zprávy o umrtí jednoho studenta) jsou další demonstrace konající se od 19. listopadu, na které se dostaví přes 100 000 lidí. Ke studentů se přidávají i herci Pražských divadel a v Činoherním klubu v Praze je založeno Občanské fórum. Toto uskupení, nakonec ve volbách 1990 politická strana, má být mluvčím protestující veřejnosti a pro komunistický režim i partner k dialogu. Masové protesty se začaly šířit po celé zemi včetně Slovenska.

Největší manifestace proběhly 26. a 27. listopadu na letenské pláni v Praze. Odhaduje se že těchto demonstrací se zúčastnilo na 700 000 lidí. 27. listopadu proběhla za široké účasti pracujících dvouhodinová generální stávka. Stávka dokázala, že většina lidí touží po změně a komunistická strana si uvědomila, že tato změna je nevyhnutelná. Bylo odstraněno fundamentalistické vedení a do čela KSČ byl zvolen přijatelnější Karel Urbánek.

Je také důležité vědět, že demonstrace neprobíhaly jenom v Praze, ale na území celé Československé socialistické republiky, to znamená, že i na Slovensku.

KSČ žádá o pomoc Moskvu, ale ta odmítá. Velení armády ČSFR nabízí možnost vojenského potlačení vzpoury (to znamená násilnou cestou), ale naštěstí se nerozhodné vedení KSČ rozhodne pro cestu vyjednávání s opozicí. V této době nabral vývoj politické situace na rychlosti a 29. listopadu je zrušen ústavní zákon o vedoucí úloze KSČ. Postupem doby odstupuje 102 a je odvoláno 35 poslanců Federálního shromáždění. 29. prosince je novým prezidentem zvolen bývalý disident Václav Havel. Teď už nic nebrání svobodným volbám po 44 letech komunistické diktatury.

Tato revoluce byla nazvána zahraničními agenturami sametovou z důvodu její nenásilnosti => bylo to nenásilné převzetí politické moci.

2.1. Specifické vlastnosti voleb 1990

Těchto *voleb se účastní rekordní počet voličů*, který již nebude v novodobé historii České Republiky nikdy dosažen. (ČR 96, 8% a SR 95,4% oprávněných voličů). Tento stav je dán tím, že po 44 letech mohou voliči volit koho skutečně chtějí bez obav z nějakých perzekucí.

V celém národu panuje představa, že se dá konečně něčeho dosáhnout, že každý občan svým hlasem změní svoji budoucnost. Tato představa byla velmi utopistická, což dokládá i volební účast v následujících letech. Je velice patrná její sestupná tendence. Tento stav by se dal definovat jako procitnutí z růžového snu. A dokazuje ho i to, že v 90 letech bylo zakládáno mnoho podnikatelských subjektů (každý si myslel, že může zbohatnout i když nebude mít tvůrčí a nový nápad), které jsou za několik málo let rušeny. Mnoho takovýchto sametových podnikatelů bankrotuje a dostává se tak do krizové životní situace.

Hlavním důvodem tohoto sestupného trendu je podle mého názoru neplnění předvolebních slibů jednotlivých politických stran, velká korupce státních úředníků, nepřehledné zadávání některých veřejných zakázek a tunelování dříve státních podniků (včetně zneužití privatizace).

Dalším specifikem prvních voleb bylo to, že *mandát poslancům byl přidělen jen na 2 roky*. V dalších volebních obdobích se mandát do Poslanecké sněmovny uděluje na 4 roky, i když může nastat mimořádná situace, která bude mít za následek předčasné volby.

Také se v těchto volbách projevuje neznalost z nastalé situace a politické strany představují *nedokonalé předvolební programy bez zvláštních idejí*, které by je od sebe navzájem odlišovali. Svoje programy zakládají na boji proti komunismu a na důvěře v jejich volební vůdce (leadery).

Těchto voleb se mohli účastnit i *občané ČR s trvalým pobytem v zahraničí*, ale podmínkou bylo to, že se museli dostavit ve dnech voleb do některé volební místnosti na území ČR.

Účast stran ve volbách do České národní rady byla *podmíněna prohlášením* o tom, že tato strana (fórum, hnutí ...) *má základnu nejméně 10 tisíc individuálních členů*, případně

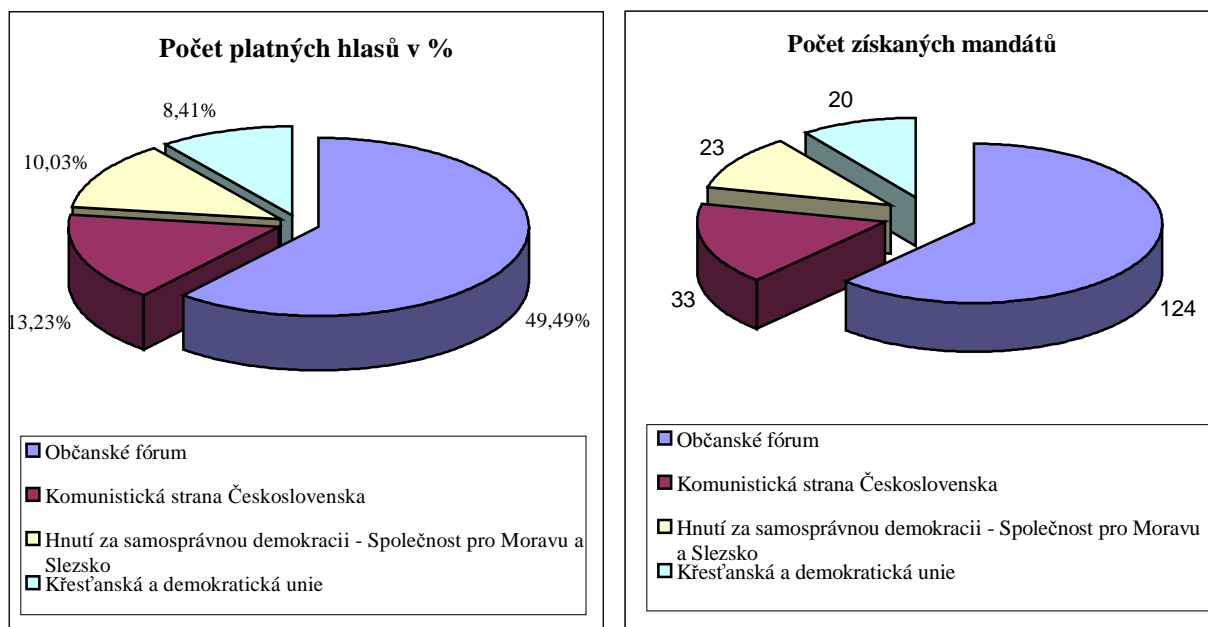
peticí s podpisem alespoň takového počtu oprávněných voličů, který chyběl do předepsaného počtu individuálních členů.

2.2. Výsledek voleb v roce 1990

Volby se konaly ve dnech 8. a 9. června 1990 a byly upraveny podle zákona České národní rady č. 54 ze dne 6. března 1990. V následující tabulce jsou zobrazeny pouze strany, které dosáhli 5% hranice nutné pro přijetí do České národní rady.

Politické strany a hnutí postupující do ČNR		% platných hlasů	Počet mandátů	% mandátů
7	Občanské fórum	49,49 %	124	62 %
10	Komunistická strana Československa	13,23 %	33	16,5 %
20	Hnutí za samosprávnou demokracii - Společnost pro Moravu a Slezsko	10,03 %	23	11,5 %
23	Křesťanská a demokratická unie	8,41 %	20	10 %
Σ			200	100 %

tabulka 1: Politické subjekty postupující do ČNR v roce 1990^[10]

Voleb se účastnilo 7 211 047 voličů z celkového počtu 7 553 477, což činí rekordní 96,79 procentní volební účast, které se již v budoucnosti nikdy nedosáhlo.

2.3. Volební programy

Voliči svoje volební preference zakládali především na zkušenostech z minulosti a rozhodovali se v podstatě emotivně. Proto se jednotlivé volební programy politických subjektů v zásadě o moc neodlišovali. Většina stran slibovala novou sociální politiku, založení bezvadně

^[10] Zdroj <http://www.volby.cz/pls/cnr1990/u6>

fungujícího právního státu se zavedením tržního hospodářství. Objevují se předpoklady pro správné fungování privatizace. Strany se začínají zajímat i o opomínanou ekologii společně se sportem, zdravotnictvím a kulturou. Jsou zde patrné silné tendence pravicových stran k návratu do Evropy a zabránění situace jako byla za 40leté totality. Všechny programy se snažily vyjádřit ochotu napomáhat demokratickému režimu a ukazovali stranickou oddanost demokracii.

Každá strana dávala jednotlivým bodům politických programů různou sílu, ale dá se říci, že předchozí nastíněné body se objevovali u všech politických stran. Proto měl volič ztíženou situaci a rozhodovat se o přízni podle programu bylo velice obtížné. Velká část voličů se proto rozhodovala pro danou politickou stranu nejenom podle jejího programu, ale také podle osobnosti jejího leadera. Z výsledků voleb je patrné, že nejúspěšnějším vůdcem byl Václav Klaus, kandidující za občanské fórum.

Jak se po volbách ukázalo, velká volební účast a přechod většiny stran na liberální (pravicové nebo středové), vedla k nízkému ztotožnění se s jednotlivými politickými stranami, hnutími nebo koalicemi. To vedlo k rozštěpení některých politických subjektů a ke ztrátě hlasů v následujících volbách.

Po volbách je jasně patrný úpadek volebních preferencí občanského fóra z důvodu velkého množství idejí a jejich zastánců (mezi členy OF najdeme jak konzervativce, liberály tak i sociálně zaměřené politiky). Dá se říci, že jakmile neexistuje jeden velký nepřítel, lidé nemají již touhu podporovat tak roztržštěné spektrum v jedné straně, ale potřebují jasně vyhraněnou stranu s jednoznačným zaměřením.

3. Volby do České národní rady v roce 1992

V tomto volebním období sehrál na politickém bojišti významnou roli rozpad Občanského fóra (rozhodnuto na mimořádném sněmu konaném 23. února 1991) na několik menších stran a následné rozdělení jeho hlasů mezi jiné strany a to nejenom mezi jeho nástupce, ale i mezi jeho politické oponenty. Podobná situace (dá se říci, že naprosto stejná) nastala i na Slovensku – vítězná Verejnost' proti násiliu se také rozpadá na menší strany a opět se voličské preference rozdělili mezi velké spektrum subjektů.

Nástupnické strany OF:

- Občanská demokratická aliance – členové jsou na kandidátkách OF, ale později začala strana působit samostatně
- Občanská demokratická strana – vzniká po definitivním rozštěpení OF v roce 1991. Jedním z důvodů rozpadu OF byly i názory Václava Klase, se kterými nesouhlasili všichni členové. Václav Klaus se stává předsedou ODS.
- Občanské hnutí – vzniká také v roce 1991 z tzv. Liberálního klubu OF. Později se přejmenovala na Svobodné demokraty a nakonec se ještě sloučila s Národními socialisty

3.1. Specifika voleb v roce 1992

Důležitou záležitostí se v tomto období staly *mandáty politiků* a to ze dvou důvodů:

1. Mandát je přidělen na 4 roky, což bude do budoucna platné pro všechny volby do Poslanecké sněmovny (v roce 1990 byl přidělen pouze na roky 2)
2. S rozpadem České a Slovenské Federativní republiky (to znamená se vznikem České republiky k 1. 1. 1993) se mandáty převádějí a výsledky voleb platí i pro Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR, ustanovenou podle nové ústavy ČR

V roce 1990 se mohli strany účastnit voleb, pokud měli *prohlášení*, že subjekt má základnu nejméně *10 tisíc individuálních členů* (popřípadě petice s podpisem alespoň takového oprávněného počtu voličů, který chyběl do předepsaného počtu individuálních členů). V roce 1992 byla tato *podmínka změněna* a vztahovala se pouze na ty strany, které neměly v ČNR

zastoupení 60 dnů před vyhlášením voleb nebo v posledních volbách nezískaly alespoň 10 000 hlasů.

Mandáty byly straně přiděleny, pokud získala (stejně jako v roce 1990) alespoň 5 % z celkového počtu platných hlasů. Změnou bylo to, že pokud **kandidovala koalice**, byla tato hranice posunuta na **7 a 11 % podle počtu stran v koalici** (7% koalice ze 2 až 3 stran a 11% koalice ze 4 a více stran) . To znamená, že už záleželo na uvážení stran, zda má pro ně nějaký význam uzavřít koalici nejenom z hlediska programového a ideového, ale i z hlediska počtu získaných hlasů navíc.

3.2. Jak se plnily sliby z předchozích voleb

Ve většině programů politických stran se v roce 1990 objevovaly tendence k zavedení **privatizace**. Za velice kladné hodnotím, že se skutečně povedlo tento záměr prosadit. V roce 1991 Federální shromáždění České a Slovenské federativní republiky schvaluje zákon č. 92/1991 Sb., o převodu majetku státu do vlastnictví soukromých osob (také známý pod názvem „velká privatizace“). Teď už privatizaci nic nebrání a mohou se začít prodávat kupónové knížky. Privatizace v naší zemi byla něco naprosto unikátního, protože ve velmi krátké době se do soukromých rukou dostává státní majetek a to v obrovském množství (v 1. vlně byla hodnota majetku 300 miliard Kč a počet držitelů investičních knížek byl okolo 8,5 miliónů).

Bohužel i tato velice dobrá myšlenka byla zneužita několika jedinci. V ČR se dá říct, že co není pevně spojené se zemí se dá ukrást a proto se našli takoví jako byl Viktor Kožený, kteří si na úkor ostatních důvěřivých klientů nahrabali do vlastních kapes. Za nevýhodu kupónové privatizace lze považovat velké množství nezkušených a ekonomicky nevzdělaných klientů. Začali se prodávat i velice stabilní a solidní podniky (např.: Poldy Kladno, Škoda Plzeň) a tunelování nic nebránilo. Dnes jsou tyto velké firmy již minulostí. Ale když se na kupónovou privatizaci podíváme jako na celek, většina ekonomů ji hodnotí velice kladně. A dá se říci, že průměrný výtěžek na jednu knížku se odhaduje na 15 000,- Kč, což je celkem solidní výdělek i když to neznamená, že úplně každý občan na kupónové privatizaci vydělal.

Dalším problémem bylo vyřešení **restitucí** => vrácení majetku zabaveného za komunistické éry do vlastnictví jeho dřívějších majitelů. Dá se považovat za zázrak, že už 21. března 1991 byl přijat restituční zákon, kterým se náš stát pokusil jako první a jediná postkomunistická země pokusit zformulovat a vyřešit tento závažný problém. Důležité bylo také to, že se do restitučního projektu podařilo zahrnout i kupónovou privatizaci. Byl založen

Restituční investiční fond a do něj byly vloženy 3 % akcií každého podniku zařazeného do kupónové privatizace. Díky tomuto řešení se odstranila poslední otázka bránící kupónové privatizaci. S problematikou restitucí souvisí i *rehabilitace nezákonně odsouzených politických vězňů*. Byly rušeny i některé zákony podle kterých mohl být odebrán majetek ve prospěch státu. Díky rehabilitacím byly napraveny i některé majetkové křivdy – např.: část majetku církve a řeholních řádů.

Zajímavostí je, že se ekologické smýšlení dostává skutečně do popředí zájmu politiků. Dokladem toho je, že v roce 1990 je založeno ministerstvo životního prostředí jako nejvyšší orgán ochrany přírody a životního prostředí. V minulosti byla ekologie opomínána na úkor těžkého průmyslu a bytové politiky a oblast životního prostředí spadala dokonce pod tři ministerstva (a to ministerstvo kultury, ministerstvo vnitra a ministerstvo lesního a vodního hospodářství).

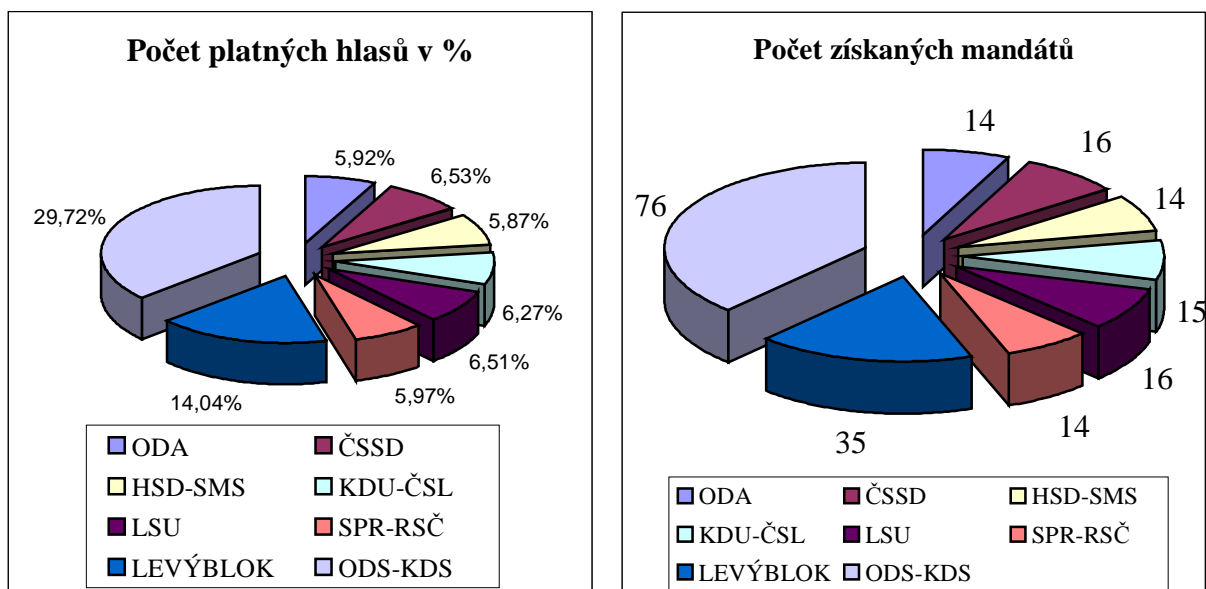
3.3. Výsledek voleb v roce 1992

Volby do České národní rady se konaly ve dnech od 5. do 6. června podle stejného volebního zákona jako v roce 1990. V následující tabulce jsou zobrazeny pouze strany, které dosáhly hranice nutné pro přijetí do České národní rady.

	Politické strany a hnutí postupující do ČNR	% platných hlasů	Počet mandátů	% mandátů
1	Občanská demokratická aliance	5,92%	14	7 %
3	Československá sociální demokracie	6,53%	16	8 %
4	Hnutí za samosprávnou demokracii - Společnost pro Moravu a Slezsko	5,87%	14	7 %
17	Křesťanská demokratická unie – Československá strana demokratická	6,27%	15	7,5 %
22	Liberálně sociální unie	6,51%	16	8 %
28	Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československá	5,97%	14	7 %
33	Koalice Levý Blok – KSČM, DL ČSFR	14,04%	35	17,5 %
42	Koalice ODS a KDS	29,72%	76	38 %
	Σ		200	100 %

tabulka 2: Politické subjekty postupující do ČNR v roce 1992^[11]

^[11] Zdroj <http://www.volby.cz/pls/cnr1992/u6>

Voleb se účastnilo 6 473 250 voličů z celkového počtu 7 738 981, což činí 85,08 % volební účast. Už dva roky po revoluci je znatelný pokles volební účasti a to dokonce o cca 10 % oproti roku 1990.

3.4. Volební programy

Ve volebních programech se již dají rozeznat jednotlivé ideologické směry. Politická scéna se rozděluje na pravici, střed a levice (což bylo v roce 1990 také, ale programy jednotlivých stran se od sebe moc nelišili a základní otázky byly u všech stran stejné).

Vedoucí úlohu v *pravicově zaměřených stranách* přebírá ODS podporovaná např.: ODA a KAN. Je jasně vidět, že programy těchto stran jsou zakládány na ekonomické koncepci vypracované předsedou ODS (Klaus) a jejím volebním programem. Naprosto vyhraněnou stranou patřící do pravice bylo Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa, která se snažila bojovat proti demokratické vládě například tím, že neustále prodlužovala hlasování v Poslanecké sněmovně čtením nesmyslných textů. (dá se říci, že to byla pravicová opozice). *Demokratický střed* se snaží přitáhnout voliče, kteří nechtějí zpátky komunismus, ale také nepřijímají autoritativní vystupování Václava Klause. Do politického středu se hlásily i strany spíše levicově zaměřené (např.: Československá strana socialistická). Nevýhodou této sestavy politických subjektů bylo množství jinak smýšlejících politických skupin a velké ambice jejich představitelů. Aby měli větší šanci na postup do ČNR, museli by sestavit program zakládající se na sociálních otázkách spojených s přijetím důležitých ekonomických problémů nově vzniklého státu, což se jim nepodařilo realizovat. Posledním blokem politických stran byla *levice*. Jejím

nejsilnějším členem byla Komunistická strana Čech a Moravy. Její voličská základna se skládala ze „skalních“ voličů a nedá se říci, že by přitahovala stále více voličů, ale zakládala se na silné a konstantní podpoře.

Vláda byla sestavena z koalice ODS – KDS – ODA a KDU-ČSL a disponovala 105 mandáty. Takže byla sestavena poměrně silná a stabilní většinová vláda. Rozpočet byl sestavován jako vyrovnaný a neustále se snižoval státní dluh. Myslím si, že na tomto trendu neměla vláda tak velký podíl, jak ODS uvádí na svých stránkách^[12], protože ekonomika v celé Evropě dosahoval svého vrcholu a změna režimu nastartovala celostátní ekonomický boom. Ve vládním programu jsou jasné tendence k uvolňování tržního mechanismu. Jasně se zde projevuje Klausův názor, že stát by neměl skoro vůbec zasahovat do trhu, ať si každý poradí sám jak umí. Už v počátcích jsou jasné tendence k omezení sociálních podpor.

[12] <http://www.ods.cz>

4. Volby do Poslanecké sněmovny v roce 1996

Těmto volbám předcházelo rozdělení federace na dva samostatné státy. Po volbách v roce 1992 se objevovali jasné tendence k rozdělení státu jak ze strany České vládnoucí ODS (i když v menší míře), tak ze strany Slovenské HZDS vedené Vladimírem Mečiarem. HZDS hned po volbách dala najevo, že o funkční federaci nestojí (ohlásilo přijetí deklarace o svrchovanosti Slovenska, vyhlásilo ústavu a zánik federativní ústavy na jeho území) a proto bylo na jednání v Bratislavě 23. 6. 1992 dohodnuto, že Federálnímu shromáždění bude navržen zákon o zrušení federace. Ten byl přijat s platností k 1. 1. 1993.

Když bylo jasné, že se federace rozdělí, zareagoval Václav Havel 20. července 1992 v 18 hodin abdikací ze své funkce prezidenta a na několik měsíců se z politického života stáhl. Přes opakovanou snahu se nepodařilo zvolit žádného nástupce a proto byly podle ústavy prezidentské funkce dočasně svěřeny Janu Stránskému. 26. ledna 1993 byl zvolen nový a první prezident nové republiky – Václav Havel.

Poprvé se začaly objevovat problémy se sponzorskými dary poskytnutými politickým stranám od soukromých subjektů. Velkou vlnu kritiky vyvolala sponzorská večeře na Žofíně, které se zúčastnili ministři ODS, premiér a podnikatelé (i zástupci podniků se státní účastí). Tato akce byla pouze předzvěstí pozdějších afér – přijímání darů od neznámých a většinou zahraničních dárců (která se naplno rozjela hlavně v roce 1997) a velká neprůhlednost účetnictví politických stran.

Velký vliv na volební náladu měla pokračující privatizace a s ní spojené aféry kolem Harvardských fondů Viktora Koženého a Borise Vostrého a tunelování státních podniků. V roce 1993 končí první vlna a v roce 1994 je zahájena vlna druhá. Ve druhé vlně již není zastoupen tak velký majetek (hodnota majetku cca 155 miliard korun) a účastní se jí menší počet klientů (cca 6,2 milionu). A o co vůbec v kauze Harvardských podílových fondů šlo: Kožený s Vostrým převedli finance fondu na vlastní účty (a to v hodnotě okolo 11,5 miliard Kč) a tento fond nakonec končí v likvidaci. Oba jsou obviněni z podvodu a porušování povinnosti při správě cizího majetku. Kožený utíká za hranice na Bahamy a přijímá irské občanství. Vostrý zamířil zase do střední Ameriky do státu Belize. Celkem úsměvné na celé kauze je to, že České úřady nejsou schopny tento problém do teď vyřešit a Kožený bude stíhán pouze za podvody, které učinil v USA. A jako výsměch celému Českému soudnictví ještě navíc Kožený kandidoval do Evropského parlamentu.

Další známou aférou, která ubrala na věrohodnosti politiků, byla aféra okolo BIS (Bezpečnostní informační služba). Tehdejší ředitel BIS Devátý (člen ODS) byl obviněn z toho, že na zakázku vyhledává a shromažďuje informace o jednotlivých parlamentních stranách a jejich vedoucích představitelích. Jak už je v naší kotlině zvykem, politici se akorát obviňovali navzájem mezi sebou tak dlouho, než celá aféra „vyšuměla“ a byla zametena pod koberec. Nikdo nebyl z ničeho obviněn a v BIS se vlastně nic nestalo. Bohužel toto nebyla jediná a poslední neprůhledná situace kolem této „tajné“ informační služby. Zdá se mi, že když chce opozice zdiskreditovat vládu a nemá zrovna žádnou aféru po ruce, vymyslí si zaručené zprávy o získávání informací od BIS pro soukromé účely některého z ministrů.

V tomto období začala v České republice vysílat první soukromá televize v historii (Nova) a po letech nadvlády státní České televize se na televizním trhu objevuje i soukromá konkurence. Díky vstupu nového média na český trh se u nás objevuje možnost větší a masovější politické propagandy.

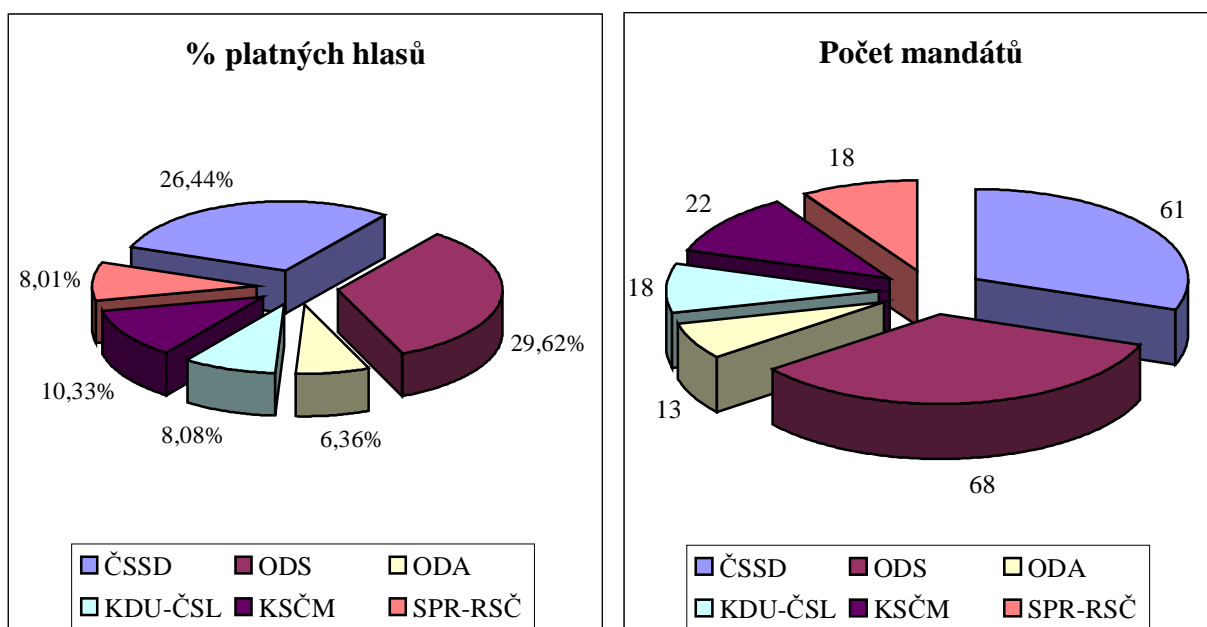
Důležitým krokem k Evropské integraci učiněným v roce 1995 byl vstup České republiky do Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Předpokladem pro vstup do této mezivládní organizace je tržní ekonomika a přijetí principů demokracie, což jsme po roce 89 splnili. OECD koordinuje ekonomickou, sociální a politickou spolupráci členských zemí, zprostředkovává nové investice a liberalizuje mezinárodní obchod. Cílem této organizace je napomáhat ekonomickému rozvoji, snížení nezaměstnanosti a stabilizovat mezinárodní finanční trhy. Tímto krokem splnili politici svůj slib integrace mezi Evropské vyspělé státy a dá se říci, že to byl jeden z prvních krůčků potřebných pro vstup do Evropské unie.

4.1. Výsledek voleb v roce 1996

Volby do Poslanecké sněmovny se konaly ve dnech 31. května a 1. června 1996. Byl vydán nový zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu ČR a o změně a doplnění některých dalších zákonů, podle kterého byly upraveny tyto volby. Volby se konaly pouze na území České republiky a byly nově stanoveny stále volební okrsky pro odevzdání hlasovacích lístků.

	Politické strany a hnutí	% platných hlasů	Počet mandátů	% mandátů
2	Česká strana sociálně demokratická	26,44%	61	30,5 %
3	Občanská demokratická strana	29,62%	68	34 %
8	Občanská demokratická aliance	6,36%	13	6,5 %
10	Křesťanská a demokratická unie-Československá strana lidová	8,08%	18	9 %
15	Komunistická strana Čech a Moravy	10,33%	22	11 0%
17	Sdružení pro republiku-Republikánská strana Československa	8,01%	18	9 %
	Σ		200	100 %

tabulka 3: Politické subjekty postupující do Poslanecké sněmovny v roce 1996^[13]

Voleb se zúčastnilo 6 059 215 voličů z celkového počtu 7 990 770 voličů, což činí 76,41% účast na volbách. Je zde opět znatelný pokles volební účasti a to o cca 9% oproti volbám v roce 1992. Tento klesající trend se nedaří změnit a volební nálada je neustále čím dál tím menší.

Vláda byla sestavena z koalice ODS, ODA a KDU-ČSL. Dohromady získaly pouze 99 mandátů a proto se sestavila jako menšinová. ČSSD souhlasila s touto menšinovou vládou za podmínky, že bude poslanecká sněmovna vedena Milošem Zemanem. Tato ústní opoziční smlouva byla jedinou možností, protože ČSSD byla poslední demokratickou stranou v Poslanecké sněmovně a vyjednávání s KSČM nepřipadalo ze strany ODS v úvahu.

^[13] Zdroj <http://www.volby.cz/pls/ps1996-win/u0>

5. Volby do Poslanecké sněmovny v roce 1998

Občanská demokratická strana přecenila svoje síly a možnosti. Po tom co uzavřela koalici s ODA a KDU-ČSL a rozhodla se vládnout s menšinovou vládou za tiché podpory ČSSD, stoupal tlak vyvíjený na její členy jak ze strany opozice, tak ze strany koaličních partnerů. Koaliční partneři se snažili získat co nejvíce, protože bez nich by ODS vládnout nemohla. ČSSD zase naopak vycítila šanci sesadit ODS z jejího trůnu, na kterém byla už od roku 1992 a v nastalé situaci viděla možnost, dostat se v dalších volbách do čela vlády státu.

První velké rozpory nastaly při schvalování zákona o státním rozpočtu. Koaliční partneři požadovali neustále více a více, i když byl jejich ministry státní rozpočet už schválen a uzavřen. Pro to, aby návrh o státním rozpočtu prošel sněmovnou, je potřeba nadpoloviční většiny, což je 101 mandátů a vláda disponoval pouze 99, takže musela hledat podporu i v jiných stranách. Nakonec ji našla v ČSSD. Tam pro schválení rozpočtu zvedli ruku dva její poslanci, kteří za to byli nakonec vyloučeni z klubu ČSSD.

Dalším problémem funkce parlamentu se stali Sládkovi Republikáni. Neustále se snažili jakýmkoli způsobem zdržovat jednání v Poslanecké sněmovně. Rasistické výpady ze Sládkovy strany nebyli vůbec výjimečné, a proto ČSSD nezbylo nic jiného, než podpořit koaliční vládu, protože kdyby byla ČSSD přirovnávána k takto extrémistické straně, uškodilo by to její pověsti a klesli by její preference. Celkem úsměvné mi připadlo (i když to bylo spíš k pláči), když Republikánští poslanci předčítali Poslanecké sněmovně třeba 20 minutové úryvky z různých knížek, myslím, že dokonce i z pohádek. Jako reakce na tuto situaci, bylo omezení doby, po jakou může poslanec se svým projevem v Poslanecké sněmovně vystupovat. A reakce Republikánů – poslali svého člena s tím, že neříká svůj projev, ale reprezentuje stanovisko strany a na to se omezení nevztahuje a následovalo další předčítání z knížek.

V tomto období státní ekonomika klesá, makroekonomické ukazatele se začínají zhoršovat a rozpočet je nespílitelný. Objevují se problémy s odbory jak na železnici, ve zdravotnictví, ale i ve školství. Poprvé se stávkuje a vláda musí jednat s jednotlivými odbory, aby své stávky zrušili. Také se do funkce ministra zdravotnictví dostává poprvé v historii ČR nelékař. Krize ve zdravotnictví se bude neustále zhoršovat a v budoucnosti si v tomto resortu vyláme zuby pěkná řádka ministrů. Bohužel, ještě v dnešní době nejsou problémy ve zdravotnictví vyřešeny.

Jako reakci na nastalou situaci vyhláší vláda tzv. balíčky ekonomických opatření, které mají podpořit ekonomiku a nastartovat její růst a zastavit pokles. Do těchto balíčků patřily např.: škrtky ve státním rozpočtu, stanovení dovozních depozitů, zprůhlednění hospodářského trhu a stíhání hospodářské kriminality. Tyto balíčky byly ale spíše populistickým gestem, které mělo zase zprovoznit koalici, protože jednotlivé opatření, které balíček obsahoval bylo možno navrhnout na normálním jednání Poslanecké sněmovny. Jenomže opozice i koalice potřebovali vyvolat u občanů dojem, že se něco děje. Opozice, že nastal skutečná krize v důsledku neschopnosti vlády a koalice, že je schopna pružně reagovat.

5.1. Povodně 1997

Velice důležitou, ale tragickou událostí, byly povodně v roce 1997. Ty znamenaly, že koalice zase musela na chvíli spolupracovat. I když po odeznění všech následků se situace v koalici opět vrátila do starých kolejí.

Povodeň zmařila 50 lidských životů a vláda odhadla škody na 62,6 miliard Kč. Naše republika na tuto situaci nebyla vůbec připravena. Tato povodeň zasáhla hlavně Moravu, největší škody napáchala řeka Morava a o této povodni se říkalo, že byla stoletá. Největším nedostatkem byla nepřipravenost vodohospodářů, přestože velké povodně už několik let zuřili v okolních státech. Naprosto selhal protipovodňový systém velkých přehrad, protože jejich stavy byly udržovány na maximální hranici a další voda se v nich nedokázala zadržet. Dalším problémem je, že koryta řek se nečistí jako dříve a tím se zhoršuje jejich průtok. A také se z důvodu industrializace se koryta řek narovnávají a tím se jejich průtok zrychluje a řeka se nemá kam vylít. Špatný stav rybníků a hrází se také projevil – rybníky se protrhávaly, protože nedokázaly zadržet takové množství vody a ničily vesnice ve svém okolí. Asi nejznámější postiženou vesnicí byly Troubky na Moravě.

Podle mého názoru by měla vláda poskytovat neustále dotace na úpravu koryt a výstavbu protipovodňových opatření. Bohužel, vždy když nějaká povodeň odezní, odstraní se pouze její následky a na prevenci se už jaksí zapomíná. Další zážející situací je to, že v místech, kde voda zničila naprosto všechno se obnovují a staví nové domy i s vědomím, že se povodňová katastrofa může znovu zopakovat.

5.2. Politické aféry

Velký vliv na preference občanů v tomto období měli aféry v koaliční vládě. První z nich byla novináři nazvána Judrgate (po vzoru americké watergate). Toto slovní spojení naznačuje, že

si vysocí političtí funkcionáři přivlastňují tituly, které jim nepřísluší. Nejznámější je nejspíše aféra okolo pana Kalvody. Republikánští poslanci začali prohlížet životopisy ostatních poslanců, kteří absolvovali právnická studia. U některých z nich našli, že používají titul JUDr. neoprávněně, což v případě pana Kalvody vedlo až k jeho odstoupení ze všech politických postů.

Neprůhlednost financování politických stran vedla k dalšímu obviňování (stejně jako v minulém období) z přijímání ne moc korektních darů od soukromých subjektů. Mladá fronta dnes z 28. 11. 1997 zveřejnila článek, podle kterého má ODS ve Švýcarsku tajné konto se 170 mil. Kč. Toto obvinění se nikdy neprokázalo, ale veřejnost si z toho udělala svůj vlastní obrázek. Ten podpořil navíc ještě velice diskutabilní dar od firmy Moravia Steel ve výši 7,5 milionu Kč. Jako obětní beránek byl vybrán p. Novák (člen ODS a poslanec), který se nakonec musel „dobrovolně“ vzdát mandátu v Poslanecké sněmovně. Byl za to také soudně stíhán, ale jak jinak to mohlo dopadnout, než že byl z obvinění zproštěn. Jako reakci na tuto událost prohlásila ODS, že tyto peníze poskytne na povodňové konto. Dá se říci, že to bylo v celku hezké populistické gesto.

Ale zase na druhou stranu, abych na ODS neházel jenom špínu, musím uznat, že jako první demokratická strana v České republice jako reakci na problémy se sponzorskými dary, zadala vykonání forenzního auditu („= audit zaměřený na odhalení účetních podvodů, zpronevěř a obdobných protiprávních stavů a jednání“^[14]) soukromé společnosti. Tento audit se týkal účetnictví a financování strany. Audit dospěl k závěru, že docházelo vesměs k neúmyslnému porušování zákona o politických stranách a k porušování směrnic strany, ale také se nesprávně vykazovaly sponzorské dary (někdy byla úmyslně měněna jména dárců). „Forenzní audit výrazně přispěl k poznání nového vedení ODS o stavu administrativy a strany a umožnil přijmout důkladná nápravná opatření.“^[15] Bohužel, jaká tato opatření byla jsem se už nikde nedozvěděl a ODS je na svých internetových stránkách neuvádí.

Tento audit měl zvýšit popularitu ODS u voličů, ale myslím si, že moc velký vliv na smýšlení voličů neměl a sestupný trend preferencí se ODS nepodařilo zastavit. V lednu 1998 by volilo ODS dokonce jen 9% volební populace. Ale jak je nakonec z výsledků voleb patrné, ODS se dokázala z tohoto nelichotivého stavu nakonec dostat a stala se 2 nejsilnější stranou v republice.

^[14] <http://business.center.cz/business/pojmy/pojem.aspx?PojemID=1651>

^[15] http://www.ods.cz/knihovna/publikace/kronika_ods.php

5.3. Nato

16. prosince 1997 podepsali ministři zahraničí 16 členů Aliance v Bruselu protokoly o vstupu České republiky, Maďarska a Polska do NATO (North Atlantic Treaty Organisation). Tím se Česká republika začlenila mezi státy severoatlantické aliance se všemi jejími závazky i výhodami (do NATO jsme vstoupili 12. března 1999). Aliance se dohodla, že výše příspěvku ČR do společných rozpočtů NATO bude 0,9 % rozpočtu.

Je důležité si uvědomit, že vstupem ČR do NATO vznikla povinnost vyslat svoje vojenské jednotky do „válečných zón“ na pomoc spojencům, pokud k tomu budeme vyzváni. Znamená to, že je tu možnost, že budou čeští občané umírat v cizích zemích kvůli konfliktům, které se nás přímo netýkají. Také bude muset být započat postup pro profesionalizaci armády ČR (který byl už úspěšně završen). Toto rozhodnutí bylo velice důležité a myslím si, že referendum by skutečně ukázalo, co si občané přejí. Politici rozhodli za nás, ale myslím si, že správně.

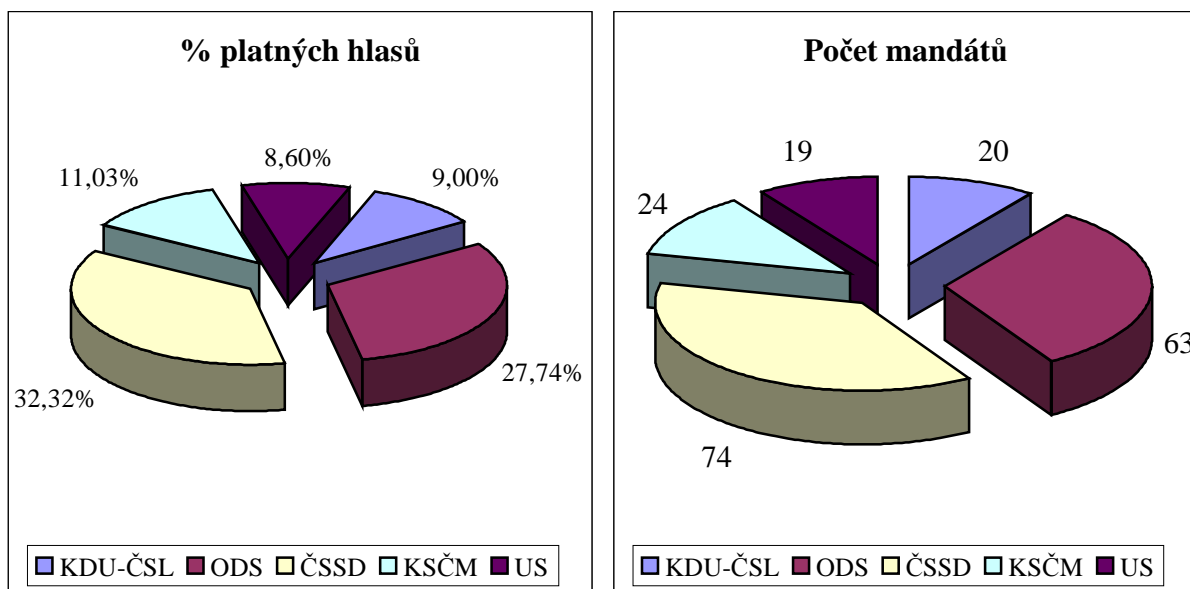
5.4. Výsledek mimořádných voleb do Poslanecké sněmovny v roce 1998

Tyto mimořádné volby se konaly ve dnech 19. a 20. června 1998 podle stejného zákona jako v roce 1996. Ale předcházelo mu přijetí ústavního zákona č. 69/1998 Sb., o zkrácení volebního období Poslanecké sněmovny, protože Česká legislativa do té doby nedovolovala volby jinak než po 4 letech.

	Politické strany a hnutí	% platných hlasů	Počet mandátů	% mandátů
1	Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová	9,00%	20	10 %
5	Občanská demokratická strana	27,74%	63	31,5 %
7	Česká strana sociálně demokratická	32,32%	74	37 %
9	Komunistická strana Čech a Moravy	11,03%	24	12 0%
11	Unie svobody	8,60%	19	9,5 %
	Σ		200	100 %

tabulka 4: Politické subjekty postupující do Poslanecké sněmovny v roce 1998^[16]

^[16] Zdroj <http://www.volby.cz/pls/ps1998-win/u0>

Voleb se zúčastnilo 5 969 505 voličů z celkového počtu 8 116 836 přihlášených voličů, což činí 74,03 % volební účast. Sestupný trend se zpomalil a volební účast se v posledních dvou volbách ustálila na cca 75%. V tomto období začíná pozvolný nástup preferencí Komunistické strany Čech a Moravy, který se bude neustále zvyšovat.

5.5. Vývoj v období těsně před mimořádnými volbami

Tato doba se taky někdy nazývá Sarajevskou krizí, protože Václav Klaus 27. 11. 1998 odlétá do Sarajeva, kde se konalo zasedání Středoevropské iniciativy. Den poté se v novinách (jak už jsem se zmiňoval výše) objevuje informace o tajném Švýcarském kontu a koaliční partneři reagují tím, že odstupují z vlády a straniční poslanci vyzývají Klause k odchodu z funkce předsedy ODS.

Když se Klaus vrátil ze Sarajeva a dohodl se s vedením strany, podal demisi na místo předsedy vlády a s ním zároveň končí celá vláda ODS. Václav Havel demisi přijímá 30. 11. 1997 v Lánech. Měsíc nato je prezidentem vybrán nový premiér (J. Tošovský), který sestavuje vládu, která je zvolena za podpory ČSSD s podmínkou, že bude fungovat pouze do předčasných voleb. Rozkol v ODS vede až k jejímu rozštěpení a část jejích členů přechází do nově založené Unie svobody, jejímiž hlavními členy se stávají Ruml a Pilip.

Posledním krokem před vyhlášením mimořádných voleb, je prosazení ústavního zákona, kterým bude zkráceno volební období. Po dohodě ODS a ČSSD je tento zákon přijat a novým volbám nestojí již nic v cestě.

5.6. Politické sliby

V programech stran se objevuje především tendence ke snížení byrokracie. Dá se říci, že každá vláda nám slibovala a slibuje zmenšení úřednického aparátu a snížení „papírování“, jenomže zatím se to ani jedné vládě nepovedlo. Spíše se mi zdá, že byrokracie neustále narůstá a co je horší, neustále v ní bují korupce. Podle hodnocení EU jsme na tom s korupcí na konci pomyslného žebříčku států Evropy. Tento problém je podle mého názoru u nás zakořeněn ještě z dob komunismu, kdy bez protekce a uplácení nešlo skoro nic.

A další kouzelnou formulí, kterou se snaží prosadit každá politická strana je snížení zadluženosti státu a sestavení vyrovnaného rozpočtu. Což jak víme, se poslední dobou nedaří a je sestavován schodkový rozpočet s narůstajícím státním dluhem. Je to snaha o tzv. nezadluženou budoucnost.

Zdravotnictví se stává jednou z hlavních otázek volebních programů a u socialistický zaměřených stran jde hlavně o bezplatné zdravotnictví pro všechny. Dalším dobrým bodem ve všech programech (dá se říci, že to je takový evergreen) je snížení inflace a nezaměstnanosti a vypořádání církví. Bohužel, tyto sliby se nedaří realizovat.

6. Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2002

Celé volební období od roku 1998 do voleb v roce 2002 je poznamenáno podepsáním Opoziční smlouvy mezi ČSSD a ODS. Tato smlouva měla zajistit stabilní politické prostředí v České republice, ale podle mě vedla jen k snížení zájmu voličů o volby.

Prvotní snahou bylo, že ODS vytvoří koalici s KDU-ČSL a US, jenomže tyto strany její nabídku odmítají a tím se pokoušejí vytlačit ODS do ústraní. Na řadu přichází ČSSD, která těmto malým stranám slibuje značný vliv ve vládě (polovinu postů ministrů), jenomže nejednotnost v názorech uvnitř těchto stran vede k prodlužování jednání o sestavení vlády. Prezident odmítá jakoukoli možnou spolupráci nebo tichou podporu KSČM a proto na řadu přichází opět ODS.

Nakonec se ČSSD a ODS dohodla, že ODS podpoří menšinovou vládu ČSSD za podmínek, že ODS obsadí posty předsedů obor komor Parlamentu ČR, rozpočtového výboru Poslanecké sněmovny a Nejvyššího kontrolního úřadu, dále se jednalo také o změnu některých ústavních a volebního zákona. ČSSD na tyto podmínky přistupuje a vyhlášení hlasování o důvěře vládě již nic nebrání.

Při hlasování odejdou poslanci ODS ze sněmovny a tak umožní, aby byla vládě ČSSD dána důvěra (předsedou vlády se stává Vladimír Špidla, Miloš Zeman se vzdal předsednictví a dodržel svá slova, která prohlašoval již dříve). Všechny tyto politické manévry vedou k tomu, že Čeští voliči ztrácejí naději ve změnu. Ti co volili ČSSD předpokládali, že ODS se již k vládě nedostane (a naopak), ale podepsáním opoziční smlouvy jejich naděje vyprchají. To se také projeví na volební účasti v následujících volbách a pocit bezmocnosti se jenom pomalu vytrácí z podvědomí voličů. A není se čemu divit, když hlavním bodem volebního programu ODS bylo, že s levicí nebude nikdy spolupracovat a po volbách to je naopak.

Další nepružnost vlády a neschopnost jejího rozhodování bez souhlasu ODS dokazuje schvalování schodkového rozpočtu pro rok 2000. Rozpočet byl schválen teprve poté, co ČSSD podepsala tzv. Toleranční patent. Tímto patentem přešla ODS z pasivního chování na chování aktivní a opět se plně zapojila do politického života. Patent obsahoval 5 bodů a týkal se: státního rozpočtu (zastavení schodkového rozpočtu a jeho postupný vývoj až k rozpočtu vyrovnanému); volebního zákona do Poslanecké sněmovny, krajů a obcí; přípravy České republiky na vstup do Evropské unie; ekonomických reforem (privatizace části majetku drženího Fondem národního majetku, reforma školství a zdravotnictví a důchodového systému a deregulace nájemného,

plynu a elektřiny) a posledním bodem patentu byla dohoda o komunikaci mezi poslaneckými a senátorskými kluby.

Není se tedy čemu divit, že část voličů byla znechucena tímto vývojem, ale dalo se s tím počítat vzhledem k předchozímu vývoji politické situace, když uvážíme, že ČSSD je jediná levicová strana v Poslanecké sněmovně, se kterou jsou ostatní politické subjekty ochotny spolupracovat. A na tichou podporu ze strany komunistů se spoléhat ČSSD nemůže. Ale jak se později ukáže v dalším volebním období by ČSSD bez komunistů vládnout nemohla.

6.1. Děkujeme, odejděte

Znechucení vývojem politické situace v České republice dokazuje i tato výzva, kterou sepsali jako petici bývalí studenští vůdci k 10 výročí oslav 17. listopadu. Požadovali v ní odstoupení starých politických reprezentantů, kteří se zasloužili o vznik demokracie, ale v „současnosti“ již nemůžou pro Český stát nic udělat (byla mířena hlavně proti M. Zemanovi, V. Klausovi a koaliční smlouvě). Tuto petici podepsalo několik desítek tisíc občanů a politici ji přijali s velkými rozpaky.

Ve jménu generace naší i generací příštích kategoricky voláme po návratu slušnosti, morálky, politické korektnosti a humanistické orientace a žádáme vůdčí politiky hlavních politických stran, aby v zájmu této země Odstoupili! Oni už nedokáží této zemi pomoci, už nedokáží dostát výzvám nové sjednocující se Evropy, ani být spolehlivým členem pro nás životně důležitého uskupení NATO. Oni se přežili - a jejich neschopnost vzájemné domluvy je toho důkazem. ^[17]

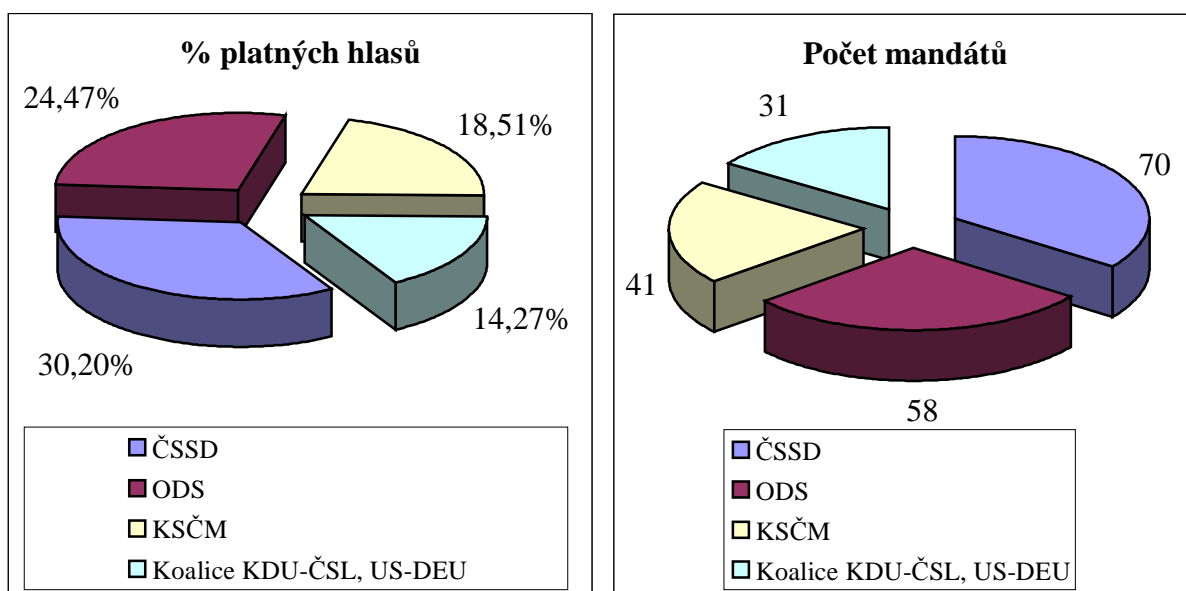
6.2. Výsledek voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2002

Volby se konaly ve dnech 14. a 15. června 2002 podle zákona 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky ve znění pozdějších zákonů. Bylo však vydáno nové úplné znění volebního zákona po všech novelizacích (č. 121/2002 Sb.), ale následně Parlament ČR přijal ještě další jeho novelu (č. 171/2002 Sb.), která upravovala postup při volbách a sčítání hlasů v zahraničí.

^[17] Část textu výzvy Děkujeme, odejděte, zdroj: http://www.neviditelnypes.cz:8080/cgi-bin/rb_getpriloha.pl?ostatni/politika/1999/11/19/priloha19991119ast5

Politické strany a hnutí		% platných hlasů	Počet mandátů	% mandátů
3	Česká strana sociálně demokratická	30,20%	70	35 0%
22	Občanská demokratická strana	24,47%	58	29 0%
23	Komunistická strana Čech a Moravy	18,51%	41	20,5 %
25	Koalice KDU-ČSL, US-DEU	14,27%	31	15,5 %
Σ			200	100 %

tabulka 5: Politické subjekty postupující do Poslanecké sněmovny v roce 2002^[18]

Voleb se zúčastnilo 4 768 006 voličů z celkového počtu 8 264 484 přihlášených voličů, což činí 58,00 % volební účast. I když toto číslo, oproti předcházejícím volbám, vypadá naprosto hrozně, dá se říci, že se přibližujeme k trendům vyspělých demokratických států. Vždyť k posledním volbám ve Velké Británii přišlo také jenom 59% voličů. Ale to nás vůbec neomlouvá a myslím si, že když jsme si svobodné právo volit konečně vydobyli, měli by jsme si ho také vážít a k volbám chodit. Vždyť je to jednou za 4 roky a těch několik málo minut, co nám to zabere, nás přeci nezabije.

6.3. Co „dokázali“ politici v tomto období

6.3.1. Ombudsman

V roce 2000 vznikl úřad veřejného ochránce práv (tento úřad byl zřízen na základě zákona č. 349/1999 Sb.), a jeho úkolem je chránit občany před arogantním jednáním institucí státní správy v případech kdy toto jednání neodpovídá principům demokratického státu.

^[18] Zdroj <http://www.volby.cz/pls/ps2002-win/psm>

Ombudsman by měl být jakýmsi prostředníkem mezi občany a státními úředníky a měl by napravovat chyby vzniklé v byrokratickém aparátu. Od jeho vzniku je ochráncem veřejných práv JUDR. Otakar Motejl.

Jeho činností je provádět nezávislá šetření daných stížností (stížnosti jsou posouzeny nestrannými a kompetentními osobami), a pokud najde pochybení, dává doporučení k nápravě. Jeho největší silou je možnost využití veřejného nátlaku na instituce prostřednictvím médií (má možnost je veřejně vyzvat, pokud pochybily).

6.3.2. Nový volební zákon

Jeden z bodů tolerančního patentu bylo přijetí nového volebního zákona, podle kterého by se volilo do krajských zastupitelstev. Tento zákon byl skutečně přijat a dá se říci, že to byl jediný bod z pěti, ze kterých se skládal Toleranční patent, který byl skutečně splněn. Volby do krajských zastupitelstev se konaly 12. listopadu 2000 ve třinácti nově ustanovených krajích (je třináct krajů a hlavní město Praha). Dá se říci, že v těchto volbách do zastupitelstev vyhrála ODS, druhá byla Čtyřkoalice, třetí KSČM a až čtvrtá vládní ČSSD.

Tento zákon č. 130/2000 Sb. začal platit od 15. května 2000. Volebním obvodem je území kraje a počet rozdělovaných mandátů je určen podle počtu obyvatel kraje. Limit pro postup strany do skrutinia je 5% z celkového počtu hlasů odevzdaných ve volebním obvodu. Přednostní mandát je podmíněn ziskem alespoň 10% přednostních hlasů z celkového počtu hlasů, které získala daná strana.

6.3.3. Jaderná elektrárna Temelín

Vláda Miloše Zemana rozhodla o dostavbě jaderné elektrárny Temelín, která vyvolávala tolik kontroverzních otázek. Ještě dnes se před branami této elektrárny objevují protesty jak ze strany Greenpeace, tak Rakouských obyvatel. Jako reakce na rozhodnutí o jejím dostavění a provozu byli na hranicích s Rakouskem neustálé demonstrace a blokády.

Tato elektrárna byla plánována už v roce 1980, ale se zánikem komunismu a tím pádem omezení těžkého průmyslu nebyla její výstavba natolik potřebná. Byly plánovány 4 bloky, ale v dnešní době jsou postaveny pouze 2 a od roku 2000 je plně funkční a dodává elektrickou energii do rozvodné sítě. Je postavena na úplně jiném principu než elektrárna v Černobylu a proto si myslím, že protesty proti tomuto elektrárenskému gigantu jsou naprosto zcestné a klady, co se týče životního prostředí, podle mého názoru, převyšují zápory.

6.3.4. Ekonomické reformy a státní rozpočet

Součástí tolerančního patentu bylo i provedení ekonomických reforem a postupný přechod od schodkového rozpočtu k vyrovnanému. Schodek státního rozpočtu neustále roste a státní dluh se pomalu, ale jistě zvětšuje. Ekonomické reformy se nepodařilo prosadit a privatizace Fondu národního majetku se zastavila na mrtvém bodě. A vzhledem k blížícím se volbám si žádná strana nedovolila prosadit nějakou zásadnější reformu (začíná být potřeba změny důchodového systému a také potřeba reformy zdravotnictví), protože reformy sebou přinášejí tak nechtěné a nepopulární škrty, že i když by reforma měla dobrý základ, mohla by znamenat pokles volebních preferencí.

6.4. Vláda ČSSD

Musím ale také situaci zhodnotit i z druhé strany a neházet na politickou scénu jenom špínu a najít i nějaké klady. Když ČSSD přebírala v roce 1998 vládu nad Českou kotlinou bylo hospodářství ve špatném stavu následkem pokusů Klausových vlád. Evropská unie byla v hodnocení naší země velice kritická.

ČSSD udělala za své vlády také mnoho chyb, ale dokázala zprivatizovat banky, přilákat důležité zahraniční investory, nastartovala hospodářský růst a přivedla Českou republiku na práh členství v Evropské unii. A to je podle mého názoru celkem dost vykonané práce za jedno volební období.

Důležitý postoj zaujala ČSSD k Benešovým dekretům, které považuje za neměnné a nenechala se před volbami „zviklat“ protesty Rakouské a Německé strany. Podle mého názoru to je dobře, protože i když byly tyto dekrety sepsány ve stínu poválečných událostí, já s nimi souhlasím. Odsun sudetských Němců byl to samé, co nám udělali Němci, když přebírali pohraničí v letech 1938 a 39. Také vystěhovali většinu Českého obyvatelstva a neptali se jich, zda chtějí či ne. Tímto gestem dala ČSSD najevo svým voličům, že si za svými názory pevně stojí a to co slíbí, splní – hezké předvolební populistické gesto, i když s ním v tomto případě souhlasím.

7. Výhled na letošní rok

První velkou, ale opět tragickou událostí po volbách v roce 2002, byly *povodně*, které postihly i naše hlavní město. Nepřipravenost na tuto situaci si vyžádala mnohamiliardové škody odhadované vládou na částku 100 miliard Kč a vyžádaly si 17 lidských obětí. Tyto povodně byly nazvané tisíciletými, ale to neomlouvá opětné selhání vodohospodářů. Tyto povodně postihly hlavně povodí řeky Vltavy, o které se říká, že je nejlépe vybavená protipovodňovými přehradami v Evropě. Špatná informovanost, pomalé evakuování a nedokonalá protipovodňová ochrana vedli až k tomu, že voda zaplavila i pražské metro, se kterým se počítalo jako ochranným krytem proti katastrofám (dá se říci bohudík, protože stavitelé našli závady a mohli je odstranit, aby mohlo být metro skutečně využito k záchraně lidských životů).

Tato tragická událost byla možností pro politiky jak se hned po volbách zviditelnit (např.: přelety ve vrtulnicích nad zaplaveným územím). Je ale nutné říci, že vláda zareagovala na české poměry rychle, poskytla peníze na odstranění škod, ale jak čas odezníval, i zájem politiků klesal. Dokonalou ochranu si dokázala vybudovat pouze Praha, ale ostatní města a vesnice dostali finance jen na uvedení věcí do původního stavu a prevence se zase zanedbává.

V roce 2003 jsme mohli sledovat události kolem volby *nového prezidenta republiky*. Ale co tomu předcházelo? Ve volbách 2002 opět zvítězila ČSSD, což bylo vnímáno jako neúspěch ODS a Klause zároveň. Ten se rozhodl znovu nekandidovat na funkci předsedy ODS (nahradil ho Miroslav Topolánek), ale oznámil úmysl kandidovat na prezidenta. Jako prezident byl zvolen až na potřetí (142 hlasů z 281 možných) a to jen díky vnitřnímu boji v ČSSD (za ČSSD kandidoval na prezidenta i Miloš Zeman, ale část jeho stranických kolegů se mu chtěla pomstít a proto mu hlasy nedala, poté se stáhl do ústraní) a musel být také podpořen částí hlasů od tak nenáviděné KSČM. Celkem humorné - nejdřív proti nim brojí a nakonec jim může děkovat. Vzhledem k tomu, že byl prezidentem zvolen teprve až 28. února 2003 a prezidentský mandát končil Václavu Havlovi již 2. února 2003, byla Česká republika skoro měsíc bez prezidenta.

7.1. Vstup do EU

Asi nejdůležitější událostí, podle mého názoru, byl v tomto volebním období vstup České republiky do Evropské unie. Tím se uzavřel koloběh všech dlouhých předvstupních jednání a Česká republika konečně završila směr vývoje, kterým se ubírala od pádu komunismu v roce 1989. Spolu s námi do Evropské unie vstoupilo dalších 9 (většinou postkomunistických) zemí (Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko). Česká

republika si pro souhlas se vstupem do EU zvolila referendum, které se konalo ve dnech 13. a 14. června 2003, ve kterém se vyjádřilo pro vstup do EU 77,33 % voličů (volební účast byla 55,21 % => shodná jako účast na volbách do Poslanecké sněmovny – viz. příloha G).

7.1.1. Klady vstupu

Volný pohyb osob, svoboda studia a práce v zemích EU (jak se předpokládalo, cestovat po státech Evropské unie je možné pouze na občanský průkaz; každý student může studovat v jakékoli zemi EU; jediné, co se zatím nepodařilo je volnost práce v jakékoli zemi EU, na pracovní trh se zatím můžeme dostat jenom ve Velké Británii, Irsku, Francii, Portugalsku, Finsku a Španělsku)

Volný pohyb služeb, zboží a kapitálu (přijetím celní unie jsou mezi státy EU zrušena jakákoli cla a jiná omezení a to jak fyzická, daňová a normativní; je zavedená společná celní politika vůči ostatním státům; je zde možnost uchytit se na větším trhu s větší možností odbytu; pro vyrovnání nesrovnalostí se dají čerpat prostředky z unijní regionální politiky a různých dotačních fondů)

Možnost čerpání dotací od Evropské unie (v období 2004 až 2006 bylo určeno pro ČR ze strukturálních fondů okolo 53 mld. Kč.; velké dotační výhody by měli dostat zemědělci)

Společná měna (Česká republika by se do roku 2013 měla zapojit mezi země, které mají Euro a tím by měly odpadnout problémy s placením v zahraničí a výměnou peněz)

Právo a jeho vymahatelnost (při nespokojenosti s českými soudy existuje možnost obrátit se na unijní instituce a to Mezinárodní soud pro lidská práva ve Štrasburku a na Evropského ombudsmana)

7.1.2. Nevýhody vstupu

Změny v legislativě a nárůst „papírování“ a byrokratických procesů (hlavně při žádání o dotace), nárůst administrativy hlavně pro podnikatele. Při volném pohybu osob, zboží a kapitálu je zde nebezpečí zvýšení kriminality (které se doposud neprojevalo).

S problémy při žádání o dotace (a s novou legislativou) by nám měli pomoci vládní úřady, ale bohužel ani státní instituce doposud 100 % nevěděli jak postupovat. Důkazem je také

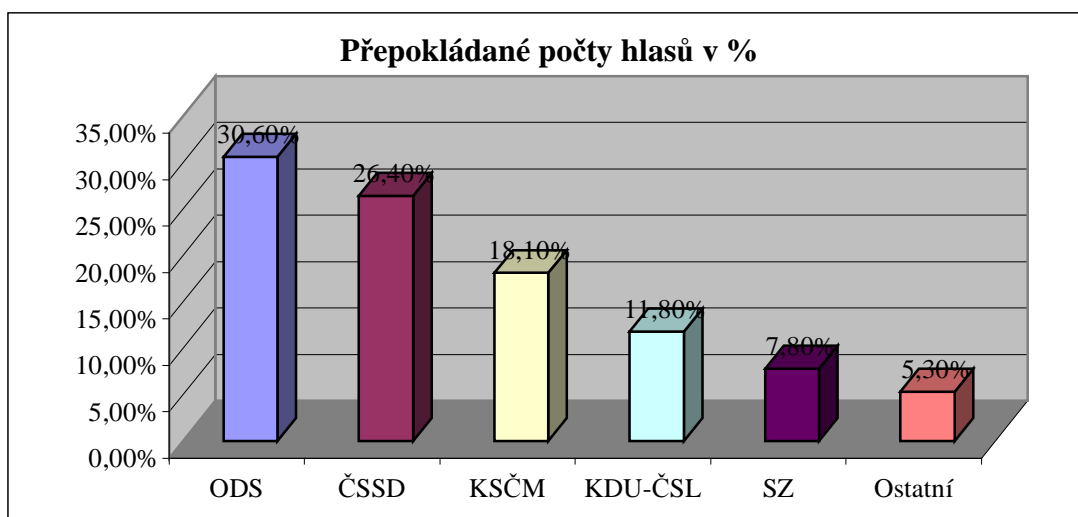
to, že při čerpání dotací z EU jsme obsadili poslední místo a dokázali jsme vyčerpat pouze necelých 18 % ze všech možných financí. Doufám, že se to do budoucna zlepší.

7.2. Předpokládaný výsledek voleb

Volby se budou konat ve dnech 2 a 3 června 2006 (takže výsledky, které ve své práci prezentuji, jsou pouze odhadem, jak by to mohlo vypadat. Zdrojem informací je mi výsledek ankety, kterou pořádala společnost Factum Invenio^[19] 6. května 2006. Podle výsledků této ankety by se voleb zúčastnilo pouze 53,2 % oprávněných voličů.

Politické strany a hnutí	% předpokládaných hlasů
Občanská demokratická strana	30,6 %
Česká strana sociálně demokratická	26,4 %
Komunistická strana Čech a Moravy	18,1 %
Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová	11,8 %
Strana zelených	7,8 %
Ostatní strany	5,3 %

tabulka 6: Předpokládané výsledky voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2006

7.3. Aféry a plnění slibů

Asi každý z nás si vzpomene na nedávnou aféru kolem bývalého předsedy ČSSD Stanislava Grosse a financování jeho bytu. Po odstoupení Vladimíra Špidly z vedoucí funkce v ČSSD se do čela této strany dostává Stanislav Gross (od začátku to byl muž, ve kterého vkládal Zeman své naděje). Tento mladý a ambiciózní politik však nedokázal odolat „popularitě“ které se mu v nové funkci dostalo.

^[19] <http://www.volby-2006.cz/preference/>

Redaktor Mladé fronty dnes se začal zabývat zisky a majetkem premiéra ještě z doby, kdy byl poslancem a našel velké nesrovnalosti v ceně a možnostech financování premiérova bytu. Neschopnost ministra vysvětlit, kde k financím přišel a jeho neustálé „mlžení“ vedli až k jeho pozdější demisi ze všech funkcí. Každý si asi vzpomene na neznámého strýčka a na směnku od soukromého podnikatele Rostislava Roda. Komičnosti na celé aféře dodal šéf České pravice Michal Simkanič, který tuto směnku spálil.

Dalším hřebíkem do pomyslné rakve bylo dlouholeté přátelství jeho ženy Šárky s paní Barkovou. Ta jí dělala ručitelku za úvěry v bance, které si Šárka Grossová brala na nákup nemovitostí, které měli sloužit k jejímu podnikání. Bohužel paní Barková byla stíhána pro pojistné podvody.

V tomto období se zase objevili problémy okolo Bezpečnostní informační služby, která měla údajně sledovat jednu politiku opozice, jednu politiku koalice. Neustále byli kritizováni policejní zátahy např.: na Czechteku nebo z poslední doby útok při demonstraci na členku strany zelených Kateřinu Jacques.

Plánovaná reforma zdravotnictví se opět nepodařila a na postu ministrů zdravotnictví se vystřídal několik politiků. V dnešní době je ministrem zdravotnictví velice kontroverzní politik David Rath, který svým vystupováním moc sympatií nezískává. Jsou znatelné problémy naší největší zdravotní pojišťovny VZP, které se daří vyřešit pouze přímými dotacemi ze státního rozpočtu. Privatizace nemocnic je také v nedohlednu a neustálé dohadování mezi ministerstvem a hejtmany ji jenom prodlužuje. I když, podle mě, by privatizace zdravotnických zařízení by tomuto resortu moc nepomohla => není zde jistota, že soukromé subjekty budou schopny zajistit stejnou péči jako dnes.

Slibovaná reforma důchodového systému se zatím také nezdařila, ale předpokládá se, že bude zaveden třípilířový systém důchodového pojištění (důchodové pojištění strhávané ze mzdy, povinné penzijní připojištění a dobrovolné připojištění).

Schodek státního rozpočtu se neustále zvyšuje (viz. příloha H) a vyrovnaný rozpočet (viz. příloha I) je v nedohlednu. Státní dluh dosahuje cca 800 mld. Kč. A to z každé vydělané stokoruny odvádíme 38,50 státu. Nezaměstnanost neustále roste a tento trend se daří jen pomalu obracet a v dnešní době dosahuje nezaměstnanost necelých 9 % (a to hlavně díky sezónním pracím).

7.4. Co vše se nám teď slibuje^[20]

ČSSD – dokončí 300 km nových silnic a dálnic, dokončí se výstavba ČOV a kanalizací v obcích s více než 2000 obyvatel, průměrná mzda dosáhne 26 500 Kč, do ochrany ovzduší, lesů a vod se investuje 100 mld. Kč, vytvoří se 150 000 pracovních míst, zvýší se sleva na dani za dítě na 10 000, zvýší se porodné, zvýšení počtu studentů vysokých škol o 25% na 350 000 ...

ODS – daňové prázdniny pro každého živnostníka na půl roku, daně ve výši 15 %, rychlostní silnice mezi Hradcem Králové a Mohelnicí do roku 2010, více policistů v ulicích, rychlejší soudní řízení, průměrný důchod neklesne pod 42 % průměrné mzdy ...

Zábavné mi na volební kampani ODS připadlo, že hned pár dní po vylepení billboardů ODS PLUS se objevili billboardy ODS MINUS. Celkem rychlá reakce jiné a prozatím anonymní strany.

KSČM – zachování regulace nájemného, podobně jako dalších nákladů spojených s bydlením, chrám sv. Víta bude patřit lidu, nikoli církvi, výstavba alespoň 50 000 nových bytů ročně, vyhlásíme moratorium na prodej zemědělské půdy a pozemků cizincům na 15 let ...

KDU-ČSL – zrušení daně z nemovitosti placeného ze zemědělského půdního fondu, OSVČ si bude moci vzít „paragraf“ při nemoci dítěte, daň z příjmu FO snížíme tak, aby efektivní míra zdanění byla v intervalu 0 – 25 % ...

SZ – privatizace ČEZ po částech, zrušení přijímacích zkoušek na VŠ a SŠ, zákaz jízdy kamionů po silnici od pátku 15:00 do neděle 24:00, zákaz topení uhlím od roku 2010, 80 % nápojů ve vratných zálohovaných lahvích do roku 2010 ...

Teď nám už nezbyvá nic jiného než čekat, jak volby dopadnou a zda politici splní svoje sliby nebo, což je pravděpodobnější, na ně zapomenou hned, jak usednou do svých velice dobře placených funkcí.

^[20] Zdroj: Hospodářské noviny z 2. května 2006, číslo 85

Závěr

Cílem mé práce bylo připomenout čtenářům události, které se na politické scéně v České republice staly od roku 1989. Chtěl jsem, aby si čtenář přečetl moji práci a mohl srovnat svůj názor s mým a proto jsem vybíral pouze významné situace, na které si může každý z nás vzpomenout.

Když jsem dopsal svoji práci, uvědomil jsem si, že problémy, které řeší politici v této době, tu vlastně jsou už od roku 1992. Je potřeba konečně vytvořit a uskutečnit kvalitní reformu zdravotnictví, školství by potřebovalo více peněz (protože budoucnost tohoto národa je ve vzdělaných mladých lidech), bylo by potřeba vyřešit problémy s financováním církví a realizovat již navrženou reformu důchodového systému. A v neposlední řadě je potřeba snížit státní dluh a schodek rozpočtu veřejných financí.

Sliby politiků se také moc nemění. Neustále nám před volbami nabízejí ohromné množství finančních prostředků, omezení byrokracie a administrativy, nové zdravotnictví, lepší školství a větší sociální dávky, nulový státní dluh a vyrovnaný nebo dokonce přebytkový rozpočet. Ale jakmile zasednou do svých postů, jako by na všechno zapoměli.

A stejná je i situace, co se politických excesů týče. Neustále na sebe navzájem házejí špínu, obviňují jeden druhého z korupce a získávání špinavých peněz. A když už nevědí co by mohli proti svému protivníkovi nalézt, přijdou se starou dobrou BIS a tajným sledováním.

Na druhou stranu musím ale uznat, že za těch 16 let demokracie toho politici také hodně dokázali. Státní majetek byl převeden do soukromých rukou, povedlo se začlenit do Evropských struktur a hlavně jsme se stali členy velké „evropské rodiny“ = Evropské unie. Naše ekonomika roste a koruna je celkem stabilní a v poslední době i silná měna (oproti minulosti).

Vývojem volební účasti se neustále přibližujeme k vyspělým demokratickým zemím, ve kterých se volební účast také pohybuje pod hranicí 60%. V naší zemi (a dá se říci, že i v Evropě) je jasně znatelná tendence volit velké politické strany, které jsou již na politickém „nebi“ zavedené, což má své výhody, ale i nedostatky.

Doufám, že si každý z nás uvědomí, že právo volit je naším privilegiem říci, koho chceme a jakou máme vizi o dalším směřování našeho státu. Konečně se můžeme svobodně rozhodnout, tak je potřeba tohoto práva využít.

Seznam použité literatury

1. KUNC, Jiří – PINC, Zdeněk. Demokracie a ústavnost. 2 rozšířené vydání. Univerzita Karlova - Karolinum. Praha, 1999. 263 s. ISBN 80-7066-309-X
2. KLOKOČKA, Vladimír. Politická reprezentace a volby v demokratických systémech. 1 vydání. Aleko. Praha, 1991. ISBN 80-85341-11-5
3. KLÍMA, Michal. Kvalita demokracie v České republice a volební inženýrství. 1 vydání. Radix s r. o.. Praha, 2001. 179 s. ISBN 80-86031-29-2
4. BOUČKOVÁ, Jana. Vybrané aplikace marketingu – politický marketing. 1 vydání. Vysoká škola ekonomická v Praze. Praha, 1995. 73 s. ISBN 80-7079-653-7
5. KREJČÍ, Oskar. Kniha o volbách. 1 vydání. Victoria Publishing. Praha, 1994. 353 s. ISBN 80-85605-88-0
6. TETŘEVOVÁ, Liběna. Veřejná ekonomie. 1 vydání. Univerzita Pardubice. Pardubice, 2004. 136 s. ISBN 80-7194-544-7
7. FILIP, Jan - SVATOŇ, Jan - ZIMEK, Josef. Základy státovědy. 1 vydání. Masarykova univerzita. Brno, 1994, 258 s. ISBN 80-210-0867-7
8. ŽALOUDEK, Karel. Encyklopedie politiky. 1 vydání. Libri. Praha, 1996, 511 s. ISBN 80-85983-11-7
9. http://www.pehe.cz/clanky/clanky_view
10. <http://www.ods.cz/> (hlavně http://www.ods.cz/knihovna/publikace/kronika_ods.php)
11. <http://www.volby.cz>
12. <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>
13. <http://www.cssd.cz/index.asp>
14. <http://business.center.cz/business/pojmy/pojem.aspx?PojemID=1651>
15. http://www.neviditelnypes.cz:8080/cgi-bin/rb_getpriloha.pl?ostatni/politika/1999/11/19/priloha19991119ast5
16. <http://www.volby-2006.cz/preference/>
17. Hospodářské noviny z 2. května 2006, číslo 85
18. <http://www.blisty.cz>
19. <http://www.cdk.cz/rp/clanky/6/komentar-prilis-tolerancni-patent/?PHPSESSID=426195cbbd61ef019e38a842fdbe63d4>
20. <http://www.novinky.cz/>

21. http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/zpravy_o_inflaci/download/2006/zoi_04_2006_ctab_16.xls
22. http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/rizen_statniho_dluhu_9927.html
23. <http://www.wikipedia.cz>
24. <http://www.mvcr.cz/volby/>
25. http://www.natoaktual.cz/na_historie.asp?y=na_summit/historienato.htm
26. <http://www.novinky.cz/>
27. http://www.statnisprava.cz/ebe/redakce.nsf/i/4_|_obyvatelstvo_volby_statistiky_csu

Přílohy

Pokud není uvedeno jinak, zdrojem dat příloh jsou internetové stránky Českého statistického úřadu o volbách <http://www.volby.cz/>

**Příloha A: Kompletní výsledky politických subjektů ve volbách do ČNR v
roce 1990**

Politické strany a hnutí		Platné hlasy celkem	Platné hlasy v % celkem
Číslo	Zkratka		
3	ČSS	192922	2,68%
6	SB	75242	1,04%
7	OF	3569201	49,50%
8	VDSPR	72048	1,00%
9	VSZS	60354	0,84%
10	KSČ	954690	13,24%
11	SZV	296547	4,11%
13	ČSDF	23659	0,33%
18	SZ	295844	4,10%
20	MORSL	723609	10,03%
21	SD	296165	4,11%
22	SPP	43632	0,61%
23	KDU	607134	8,41%
Σ		7211047	100,00%

**Příloha B: Kompletní výsledky politických subjektů ve volbách do ČNR v
roce 1990**

Politické strany a hnutí		Platné hlasy celkem	Platné hlasy v % celkem
Číslo	Zkratka		
1	ODA	383705	5,92%
3	ČSSD	422736	6,53%
4	HSD-SMS	380088	5,78%
5	HDŽJ	244319	3,77%
10	NSS-ČSNS	9797	0,15%
13	D92	37839	0,58%
14	SRNDJ	11115	0,17%
17	KDU-ČSL	406341	6,27%
19	SČPŽR	203654	3,14%
21	HSS	69621	1,07%
22	LSU	421988	6,51%
24	OH	297406	4,59%
28	SPR-RSČ	387026	5,97%
31	KAN	174006	2,68%
32	ROI	16854	0,26%
33	LEVÝBLOK	909490	14,04%
38	SPP	83959	1,29%
41	NEI	88823	1,37%
42	ODS-KDS	1924483	29,72%
Σ		6473250	100,00%

**Příloha C: Kompletní výsledky politických subjektů ve volbách do
Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 1996**

Politické strany a hnutí		Platné hlasy celkem	Platné hlasy v % celkem
Číslo	Zkratka		
1	SD-LSNS	124165	2,05%
2	ČSSD	1602250	26,44%
3	ODS	1794560	29,62%
4	PB	0	0,00%
5	NEZ	30125	0,50%
6	MNS-HSMS	16580	0,27%
7	DEU	169796	2,80%
8	ODA	385369	6,36%
9	SČK	0	0,00%
10	KDU-ČSL	489349	8,08%
11	DŽJ	187455	3,09%
12	SDL	7740	0,13%
13	ČMUS	27490	0,45%
14	ČP	2808	0,05%
15	KSČM	626136	10,33%
16	SZ	0	0,00%
17	SPR-RSČ	485072	8,01%
18	LB	85122	1,40%
19	HSMSMNSJ	25198	0,42%
20	CAO	0	0,00%
Σ		6059215	100,00%

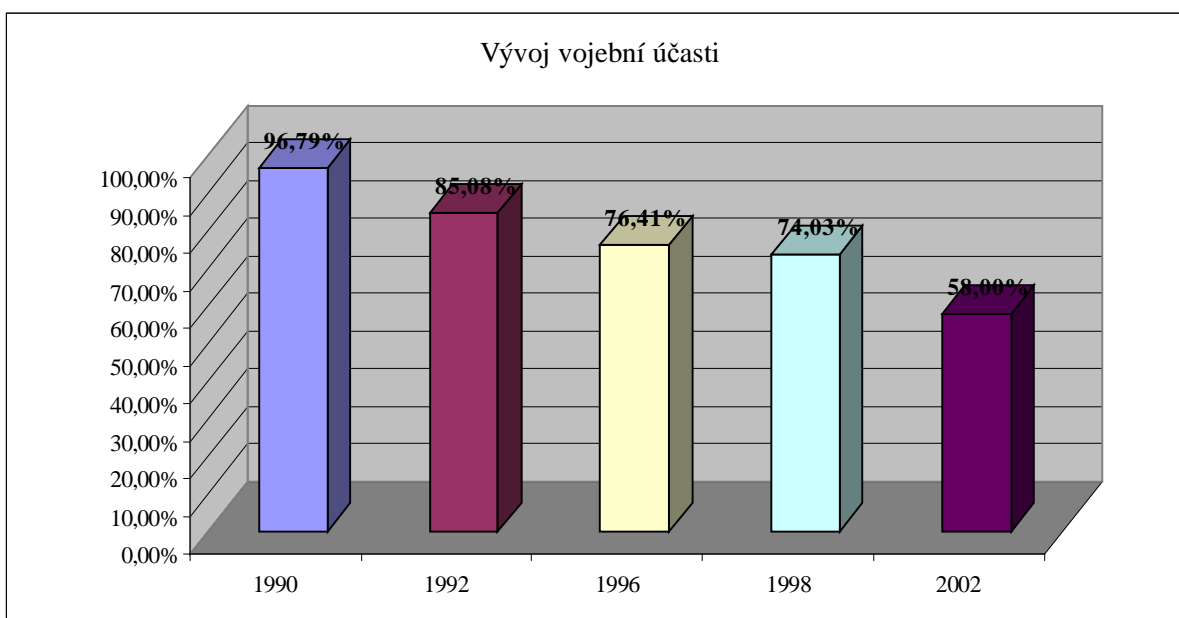
**Příloha D: Kompletní výsledky politických subjektů ve volbách do
Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 1998**

Politické strany a hnutí		Platné hlasy celkem	Platné hlasy v % celkem
Číslo	Zkratka		
1	KDU-ČSL	537013	9,00%
2	NEZ	51981	0,87%
3	CAO	0	0,00%
4	DEU	86431	1,45%
5	ODS	1656011	27,74%
6	OK	14788	0,25%
7	ČSSD	1928660	32,32%
8	MODS	22282	0,37%
9	KSČM	658550	11,03%
10	SPR-RSČ	232965	3,90%
11	US	513596	8,60%
12	DŽJ	182900	3,06%
13	ČSNS	17185	0,29%
14	SDČR	0	0,00%
15	A2000	0	0,00%
16	PB	0	0,00%
17	ODA	0	0,00%
18	SZ	67143	1,12%
Σ		5969505	100,00%

**Příloha E: Kompletní výsledky politických subjektů ve volbách do
Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2002**

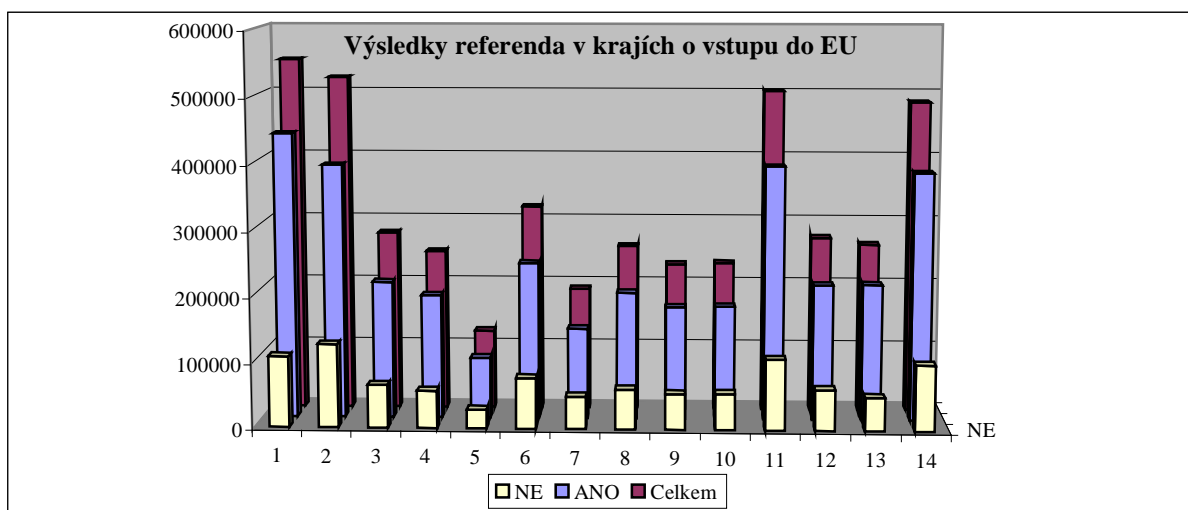
Politická strana nebo hnutí		Platné hlasy celkem	Platné hlasy v % celkem
Číslo	Název		
1	Národně demokratická strana	5 532	0,11%
2	Demokratická liga	4 059	0,08%
3	Česká str.sociálně demokrat.	1 440 279	30,20%
4	Balbínova poetická strana	9 287	0,19%
5	Občanská demokratická aliance	24 278	0,50%
6	Volba pro budoucnost	16 730	0,35%
7	Humanistická aliance	8 461	0,17%
8	Akce za zruš.Senátu a proti t.	9 637	0,22%
9	Naděje	29 955	0,72%
10	Nové hnutí	139	0,00%
11	Republikáni Miroslava Sládka	46 325	0,97%
12	Cesta změny	13 169	0,27%
13	Česká strana národně sociální	38 655	0,81%
14	Romská občanská iniciativa ČR	523	0,01%
15	Strana zdravého rozumu	10 849	0,22%
16	Str.venkova-spoj.občan.síly	41 773	0,87%
18	České sociálně demokrat.hnutí	602	0,01%
19	Česká pravice	2 041	0,04%
20	Republikáni	6 786	0,14%
21	Sdružení nezávislých	132 699	2,78%
22	Občanská demokratická strana	1 166 975	24,47%
23	Komunistická str.Čech a Moravy	882 653	18,51%
24	Moravská demokratická strana	12 957	0,27%
25	Koalice KDU-ČSL, US-DEU	680 671	14,27%
26	Strana za životní jistoty	41 404	0,86%
27	Pravý Blok	28 163	0,59%
28	Strana zelených	112 929	2,36%
29	Strana demokrat.socialismu	475	0,01%
Σ		4 768 006	100,00%

Příloha F: Grafické znázornění vývoje volební účasti od 1990 do 2002

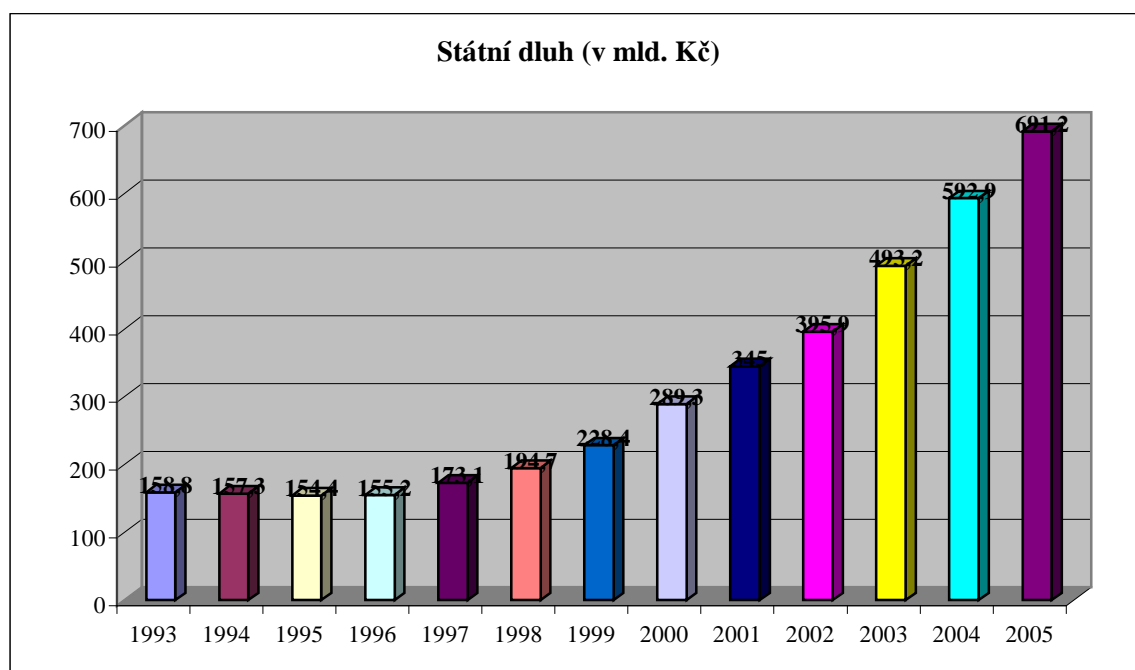
Příloha G: Přehled výsledků referenda o vstupu do Evropské unie

Název kraje	Počet oprávněných občanů	volební účast v %	Platné hlasy celkem	Počet hlasů ANO	Počet hlasů NE
Hlavní město Praha	968 837	57,80%	548185	439398	108787
Středočeský kraj	920 724	57,72%	519734	391764	127970
Jihočeský kraj	507 523	55,65%	276928	210943	65985
Plzeňský kraj	451 986	56,03%	247974	190682	57292
Karlovarský kraj	243 701	51,16%	121907	93302	28605
Ústecký kraj	652 922	50,02%	318962	241287	77675
Liberecký kraj	343 664	56,46%	189596	139956	49640
Královéhradecký kraj	443 572	59,39%	257509	196217	61292
Pardubický kraj	405 581	57,72%	228797	174094	54703
kraj Vysočina	412 216	57,27%	231240	175712	55528
Jihomoravský kraj	919 701	55,61%	499991	391565	108426
Olomoucký kraj	511 144	54,46%	271702	209299	62403
Zlínský kraj	476 603	56,27%	261304	210284	51020
Moravskoslezský kraj	1 001 351	49,57%	483377	382255	101122
Celkem	8 259 525	55,21%	4 457 206	3 446 758	1 010 448

Příloha H: Vývoj státního dluhu od roku 1993 do 2005^[21] (v mld. Kč)

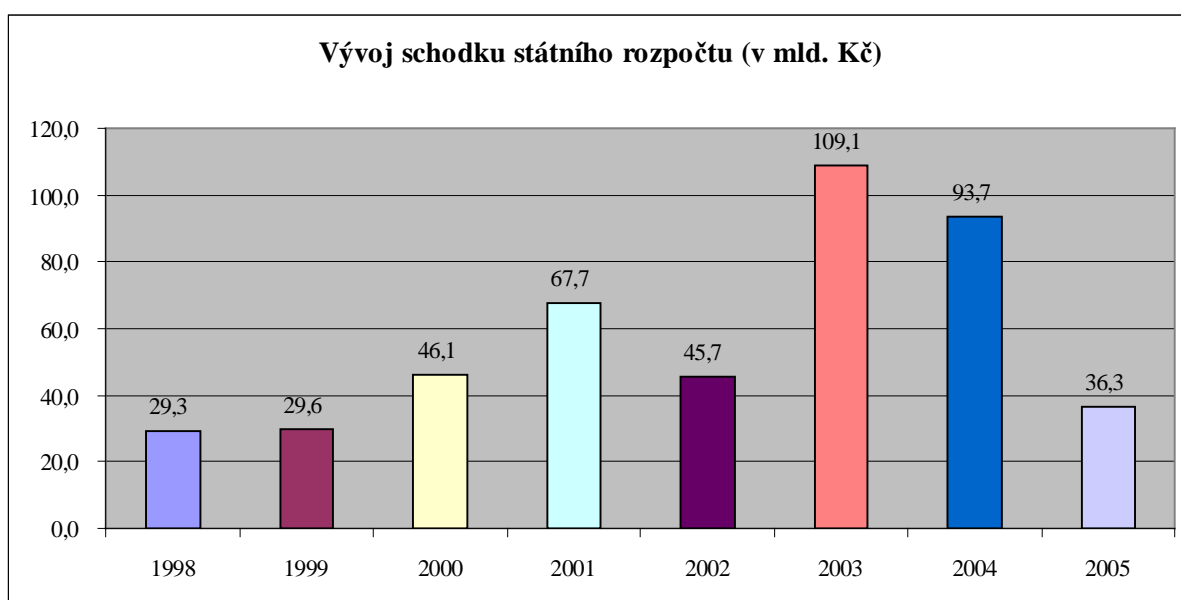
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
STÁTNÍ DLUH CELKEM	158,8	157,3	154,4	155,2	173,1	194,7	228,4	289,3	345	395,9	493,2	592,9	691,2
Domácí dluh	86,4	90,2	101,2	110,9	134,8	170	207,1	269,6	336,2	386,7	479,9	522,6	581,8
Státní pokladniční poukázky	17	23,8	42	62,6	70,9	99,8	130,1	165,3	186,6	164,1	160,6	125,5	94,2
Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy	19,5	28,3	41,7	43,9	57,9	70	77	104,3	149,6	222,6	319,3	397	487,5
Ostatní zdroje	49,9	38,1	17,6	4,3	6	0,2	0	0	0	0	0	0	0,0
Zahraněční dluh	72,4	67,1	53,1	44,3	38,3	24,6	21,2	19,7	8,8	9,2	13,3	70,3	109,4
Eurobondy	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	48,8	78,9
Půjčky na podporu platební bilance	24,4	24,5	23,8	23,3	20,9	11,4	11,3	9,6	7,2	5,2	0	0	0,0
Půjčky od EIB	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2,5	11,7	20,7	29,7
Závazky převzaté od ČSOB v konvertibilních měnách (CDZ)	38,4	33	19,8	11,5	7,8	3,4	0,1	0,1	0	0	0	0	0,0
Závazky převzaté od ČSOB v nekonvertibilních měnách	8,9	8,9	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,9	0,1	0	0	0	0,0
Směnky pro úhradu účasti u EBRD a IBRD	0,7	0,7	0,7	0,7	0,8	1	1,1	1,2	1,5	1,6	1,6	0,9	0,8

^[21] Zdroj: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xml/rizen_statniho_dluhu_9927.html

Příloha I: Vývoj státního rozpočtu od roku 1998 do 2005^[22]

Státní rozpočet	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Příjmy celkem	537,4	567,3	586,2	626,2	705,0	699,7	769,2	886,5
Daňové příjmy	509,6	540,1	559,5	598,3	627,4	667,5	716,7	770,4
Nedaňové a kapitálové příjmy	27,8	27,2	26,7	27,9	77,7	32,2	52,5	96,1
Výdaje celkem	566,7	596,9	632,3	693,9	750,8	808,7	862,9	922,8
Běžné výdaje	516,2	537,9	571,4	642,5	697,3	745,4	796,8	840,8
Kapitálové výdaje	50,5	59,0	60,9	51,4	53,5	63,3	66,1	82,0
Schodek státního rozpočtu	29,3	29,6	46,1	67,7	45,7	109,1	93,7	36,3

^[22] http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/zpravy_o_inflaci/download/2006/zoi_04_2006_ctab_16.xls

ÚDAJE PRO KNIHOVNICKOU DATABÁZI

Název práce	Analýza volební účasti do Poslanecké sněmovny České republiky od roku 1990
Autor práce	Jan Markup
Obor	Veřejná ekonomika a správa
Rok obhajoby	2006
Vedoucí práce	PhDr. Miloš Charbuský, CSc.
Anotace	Práce se zabývá volební účastí voličů na volbách do Poslanecké sněmovny ČR od revoluce v roce 1989 po současnost a vlivy, které na ni působily. Teoreticky jsou zde vysvětleny důležité pojmy související s touto problematikou.
Klíčová slova	Volby, volební účast, Poslanecká sněmovna, Česká národní rada, mimořádné volby, výsledek voleb, demokracie, parlament